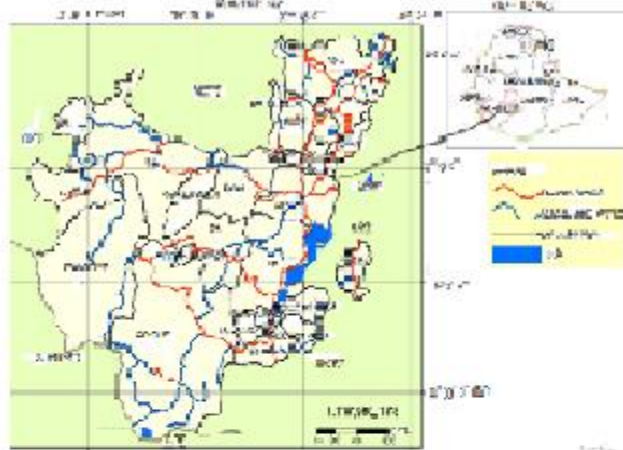

አካባቢ ሳይንስ

የመምህሩ መምሪያ

በማራሰመስ በሽታ የተጠቃ

የደ/ቦ/ቦ/ህ/ክ ካርታ

የኮንሶ መልክዓ ምድራዊ አቀማመጥ

በድርቅ ምክንያት የደረቁ ዕፀዎች

4ኛ ክፍል

የአካባቢ ሳይንስ

የመምህሩ መምሪያ

አዘጋጅች:

1. አገኘሁ ዓለሙ
2. አደመ ኬካሞ
3. ገብረዋህድ ነጋሽ

አርታኢ:

1. ፍቅሬ ኃይሌ

የጥራት ተቆጣጣሪዎች:

1. ዘላለም ለገሠ
2. ዝናዉ ዱባለ
3. መሐመድናጂ እስማኤል

4ኛ ክፍል

ማጠቃለያ

ይዘት	ገጽ
መግቢያ.....	1
ማህበራዊ አካባቢያችን.....	15
ዘርፈ-ብዙ/ ቁልፍ/ ጉዳዮች.....	15
ምዕራፍ አንድ.....	16
የክልላችን መገኛ.....	16
1.1 የካርታ ጽንሰ ሀሳብ.....	17
1.2 የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ትርጉም.....	18
1.3 የአንጻራዊ እና ፍፁማዊ መገኛ ትርጉም.....	20
1.3.1 የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም.....	20
1.3.2 የፍፁማዊ መገኛ ትርጉም.....	22
1.4 የክልሉ አንጻራዊ እና የስነ ፈለክ መገኛ.....	23
1.4.1 የክልሉ አንጻራዊ መገኛ.....	24
1.4.2 የክልሉ የስነ ፈለክ መገኛ.....	25
1.5 የክልሉ ዋና ዋና መገኛ ቦታዎች.....	27
1.5.1 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታ.....	27
1.5.2 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ተፈጥሯዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታ.....	29
1.5.3 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የዞኖች እና ልዩ ወረዳዎች.....	31
1.6 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማት.....	34
1.7 የክልሉ አጎራባች ክልሎች፣ የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ.....	36
1.7.1 የክልሉ አጎራባች ክልሎች ስምና መገኛ.....	36
1.7.2 የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ.....	38
የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልስ.....	39
ምዕራፍ ሁለት.....	41
ሳይንስን ማስተዋወቅ.....	41
2.1 ምግብና ጤናማ አኗኗር.....	42
2.1.1 የምግብ ትርጉም.....	42
2.1.2 የአልሚ ምግብ ዓይነቶች.....	44
2.1.3 የአልሚ ምግቦች ጥቅምና የተመጣጠነ ምግብ.....	48
2.1.4 ባህላዊ ምግብ አዘገጃጀት በኢትዮጵያ.....	50

2.2.	የሰወ. ወ.ስጣዊ የአካል ክፍሎች እና የምግብ መፍጫ አካላት.....	53
2.2.1.	የሰወ. ወ.ስጣዊ የአካል ክፍሎች.....	53
2.2.2.	የምግብ መፍጫ አካላት.....	56
2.3.	የቁስ አካል አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት.....	58
2.4.	የጥላ አፈጣጠር እና የብርሃን ባህሪያት.....	61
	የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልሶች.....	63
3.1.	የክልላችን የአየር ንብረት.....	66
3.1.1.	የአየር ሁኔታና የአየር ንብረት.....	66
3.1.2.	የአየር ንብረት አካላት.....	68
3.1.3.	የአየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮች.....	70
3.2.	በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች.....	71
3.2.1.	የተፈጥሮ ሀብቶች ምንነት.....	72
3.2.2.	በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የዱር እንስሳት እና ማዕድናት.....	74
3.2.3.	የተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅምና አስፈላጊነት.....	77
3.2.4.	የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ምክንያቶችና ወጤቶች.....	79
3.2.5.	ሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች.....	83
3.2.6.	የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ አስፈላጊነት.....	84
3.3.	የቆሻሻ አወጋገድ ተግባሮች/ልማዶች.....	86
	የምዕራፍ ሶስት ማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች.....	88
	ማህበራዊ አካባቢያችን.....	90
4.1.	በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ ባህሎች.....	91
4.2.	በክልሉ የሚነገሩ ቋንቋዎች.....	93
4.3.	በክልሉ ውስጥ ለተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ እና እንክብካቤ.....	94
4.4.	በክልሉ ውስጥ ዋና ዋና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች.....	96
4.5.	በክልሉ በተፈጥሮ ሀብት ላይ የተለያዩ የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተፅዕኖዎች.....	98
4.6.	በክልሉ ለገበያ የሚቀርብ የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸውን የማሻሻጥ (የግብይት) ልምዶች	
	100	
4.7.	በክልሉ ውስጥ ለሰው እና ለሽቀጦች የተለያዩ የመንገዥ ዘዴ.....	102
4.8.	በክልሉ የታወቁቅርሶች.....	104
	የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልስ.....	106
	ምዕራፍ አምስት.....	107
	ዘርፈብዙ/ ቁልፍ/ ጉዳዮች.....	107

5.1	ኤች አይ ቪ / ኤድስ በኢትዮጵያ.....	108
5.1.1	የኤች አይ ቪ /ኤድስ መተላለፍያ መንገዶች	109
5.1.2	የኤች አይ ቪ/ ኤድስ መከላከያ ዘዴዎች.....	111
5.2	አደጋና ተጋላጭነት	113
5.3.	በአካባቢያችን የሚገኙ አደንዛዥ እጾች.....	115
5.4	ድርቅ እና ረሃብ.....	116
5.4.1	የድርቅ እና የረሃብ ትርጉም	117
5.4.2	. በክልሉ የድርቅ መንስኤዎች እና ውጤቶች.....	118
5.4.3	የክልሉ ድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች.....	121
5.4.4	ድርቅ የመቋቋም ዘዴዎች.....	123
	የምዕራፍ አምስት የማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች.....	125
	ዋቢ መጻሕፍት.....	126
	የአራተኛ ክፍል አካባቢ ሣይንስ.....	127
	መርሃ ትምህርት.....	127

መግቢያ

ይህ የ4ኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ የመምህሩ መምሪያ መጽሐፍ በደ/ብ/ብ/ሕ/ክልል በአማርኛ ቋንቋ ለሚያስተምሩ መምህራን የተዘጋጀ ነው። መጽሐፉ የአካባቢ ሳይንስ እንደመሆኑ መጠን መምህራን ተማሪዎቻቸው የአካባቢያቸውንና የክልላቸውን የተፈጥሮአዊ ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊና ቴክኖሎጂያዊ ኩነቶችን እንዲገነዘቡ ለማስቻል ያግዛቸዋል። መጽሐፉ መምህራን የተማሪዎቻቸውን የፈጠራ ክህሎት በእጅጉ ለማሳደግ ይረዳቸዋል። በተጨማሪም መምህራን ተማሪዎቻቸውን ለሚቀጥለው የክፍል ደረጃ አስፈላጊውን ብቃት ይዘው እንዲሸጋገሩ ለማድረግ ይጠቅማል። ስለሆነም የሚከተሉትን ዓላማዎች መሰረት በማድረግ ተዘጋጅቷል።

1. ተማሪዎች ስለክልላቸው ነባራዊ ሁኔታ ያላቸውን ግንዛቤ ለማዳበር።
2. ተማሪዎች የምግብ አስፈላጊነት እና ለጤናማ አኗኗር ያለውን አስተዋጽኦ እንዲረዱ ለማስቻል።
3. ተማሪዎች ሀገር በቀል ልምዶችን በማወቅ በአካባቢ ጥበቃ እና መሻሻል በንቃት እንዲሳተፉ ለማነሳሳት።
4. ለተማሪዎች የክልላቸውን የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ አስፈላጊነት ለማሳደግ እና ለማስረጃ።
5. ለተማሪዎች የክልላቸውን የተለያዩ ባህሎች፣ ምጣኔ ሀብታዊ እንቅስቃሴዎችና የቱሪስት መስህቦችን ለማስገንዘብ።
6. ተማሪዎች ትኩረት የሚሹ ቁልፍ ጉዳዮችን (cross cutting issues) ተገንዝበው አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ ለማነሳሳት መምህራን ለሚያደርጉት ጥረት ዋነኛ አጋዥ መሣሪያ ሆኖ እንዲያገለግል ታስቦ ተዘጋጅቷል።

መጽሐፉ በቅደም ተከተል የክልላችን መገኛ፣ ሰውነታችን ምግብ ያስፈልገዋል፣ የተፈጥሮ አካባቢያችን፣ ማህበራዊ አካባቢያችን እንዲሁም ትኩረት የሚሹ ቁልፍ ጉዳዮች የሚሉ አምስት ምዕራፎችን ይዟል። እነዚህ ምዕራፎች ከ4ኛ ክፍል በታች ከነበሩት ተመሳሳይ ምዕራፎች በጥልቀትና በስፋት የቀጠሉ ስለሆኑ የተማሪዎችን አጥጋቢ መሰረታዊ ዕውቀት የሚጠይቁ እና ለቀጣይም የበለጠ እንዲያሳድጉ ታስቦ ተዘጋጅቷል።

እያንዳንዱ ምዕራፍ በተለያዩ ይዘቶች የተከፋፈለ ነው። እነዚህ ይዘቶች ደግሞ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች፣ የተማሪ ተግባራት፣ መልመጃዎች፣ የምዕራፉ ማጠቃለያ እና የምዕራፉ ማጠቃለያ ጥያቄዎችን ያጠቃልላሉ። ከነዚህ ዝርዝር መረጃዎች አኳያ የትምህርት አሰጣጡ ተማሪ ተኮር (አሳታፊ) መሆኑ ግልጽ ነው። ስለዚህ መምህሩ አሳታፊ የማስተማር ስነ-ዘዴን ሙሉ በሙሉ መጠቀም እንዳለበት ያስገነዝባል።

በአሳታፊ የማስተማር ስነ-ዘዴ ውስጥ ከሚጠቀሱት ዓባይት ተግባራት መካከል የትምህርት ዕቅድ ዝግጅት ቀዳሚውን ቦታ ይይዛል።

የትምህርት እቅድ ተማሪዎች በትምህርቱ ወቅት ምን እንደሚያከናውኑ እና እንዴት እንደሚማሩ የሚገልፅ ዝርዝር የደረጃ በደረጃ መመሪያ ነው። የተለያዩ የመማሪያ ዕቅዶች አሉ። ለምሳሌ -የዕለታዊ ትምህርት ዕቅዶች፣ ሳምንታዊ የትምህርት ዕቅዶች፣ የምዕራፍ ትምህርት ዕቅዶች፣ ርዕሰ ጉዳይ ወይም የርዕሰ -ጉዳይ ትምህርት ዕቅዶች፣ የኢሌክትሮኒክ ትምህርት ዕቅዶች ወዘተ ናቸው።

የዕለታዊ የትምህርት ዕቅድ ናሙና

ቀን: _____

የመምህሩ ስም: _____

የክፍለ ጊዜ ርዝማኔ _____

የተሰጠ ሰዓት 40 ደቂቃ

የት/ቤቱ ስም: _____

ክፍልና ሴክሽን:4ኛ

የት/ት ዓይነት: አካባቢ ሳይንስ

ምዕራፍ: ምዕራፍ አንድ

ንዑስ ርዕስ: የተፈጥሮ ሀብቶች

የት/ቱ ርዕስ: ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች

የዕለቱ ት/ት አስፈላጊነት/Rationale of the topic: ተማሪዎች እንደ ዜጋ በክልላቸው ስለሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች ዓይነት የማወቅና የመጠበቅ መብት ስላላቸው የተፈጥሮ ሀብት ዓይነቶችን ለይተው እንዲያውቁና እንዲንከባከቡ ይረዳቸዋል።

የተማሪዎች ቅድሚያ ዕውቀት/ Pre-requisite knowledge of the students/የተማሪዎች በአካባቢያቸው ከሚያዩትና ከሚጠቀሙት ነገሮች በመነሳት እና ከዚህ ቀድሞ በነበረው ክ/ጊዜ በተማሩት ትምህርት

መሠረት ስለተፈጥሮ ሀብቶች ምንነት በቂ ግንዘቤ ይኖራቸዋል።

የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃት፡ ተማሪዎች ይህንን ትምህርት ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ውስጥ የሚገኙ ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ ተፈጥሮ ሀብቶች ልዩነት ይገልጻሉ።
- በክልላቸው ውስጥ የሚገኙ ታዳሽና ታዳሽ ላልሆኑ ተፈጥሮ ሀብቶች ምሳሌዎችን ይዘረዝራሉ።

የተግባር ደረጃዎች	ጊዜ	የት/ቱ ይዘት	የመምህሩ ተግባር	የተማሪው ተግባር	ምዘናና ክትትል
የትምህርቱ መግቢያ	5 ደቂቃ	ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ ተፈጥሮ ሀብቶችን	የዕለቱን የትምህርት ርዕስ ማስተዋወቅ ቡድን መመሥረት የማነቃቂያ ጥያቄዎችን መስጠት	የትምህርት ቁሳቁሶችን በማደራጀት በቡድን ይደራጃሉ፤ ተሳትፎ ያደርጋሉ	ተማሪዎችን እንደ ተሳትፏቸው ሁኔታ መገምገም

የትምህርቱ አቀራረብ	25 ደቂቃ	ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ ተፈጥሮ ሀብቶችን	ተማሪዎች የተሰጣቸውን የቡድን ተግባር መከወናቸውን መከታተል፤ እግዛ ለሚያስፈልጋቸው አስፈላጊውን እገዛ ማድረግ፤ የተማሪዎች የቡድን ወይይት ገለጻ ላይ ግብረ መልስ መስጠት፤ ተጨማሪ ቁልፍ ጉዳዮችን ማስረዳት	በቡድን ወይይት ወቅት ንቁ ተሳትፎ በማድረግ የሚጠበቅባቸውን ተግባር ይከወናሉ፤ ማስታወሻ በመያዝ አሚሰጠው ግብርመልስ አስፈላጊውን ነጥብ ይይዛሉ፤	ተሳትፏቸውን በመከታተል መገምገምና፤ ተያያዥ ጥያቄዎችን መስጠት
ካንገዛና ካንገዛ ማጠቃለያ	10 ደቂቃ	ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ ተፈጥሮ ሀብቶችን	የዕለቱን የትምህርት ይዘት በመከለስ ማጠቃለል፤ ተጨማሪ መገምገሚያ ጥያቄዎችን መስጠት	በክለሳው ንቁ ተሳትፎ ማድረግ፤ ጥያቄዎችን መመለስ፤	በተጠየቁት ጥያቄዎች ላይ የተማሪዎችን ሁኔታ መገምገም የተገኘውን ለውጥ መያዝ

<p>የመርጃ መሳሪያዎች (include the materials that you will use in your lesson):</p> <p>የተለያዩ የተፈጥሮ ሀብቶች ሥዕሎች</p>
<p>ለተማሪዎች የሚደረግ ድጋፍ Learner support (for slow-learner, fast-learner, students with disability, etc.): ተጨማሪ ማጣቀሻ መጽሐፍትን መጠቀም፤ አስፈላጊ ሲሆን የተለየ ክ/ጊዜ በመመደብ እገዛ ማድረግ፤ እርስ በርሳቸው እንዲረዳዱ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤ ለይቶ መምከር፤ ከቤተሰብ ጋር መወያየት።</p>
<p>Comments and signature of department head</p>

ከትምህርት ዕቅድ ዝግጅት በመቀጠል የሚመጣው ዓቢይ ተግባር ደግሞ የማስተማር ስነ-ዘዴን ለይቶ ማወቅና መተግበር ይሆናል። የማስተማር ስነ-ዘዴ የመማር ማስተማሩን ሂደት ለማቀላጠፍ መምህራን የሚጠቀሙባቸውን መርሆዎች እናስልቶችን ያጠቃልላል። የማስተማር ስነ- ዘዴ ተማሪዎችን በማስተማር ተግባር ውስጥ እንዲሳተፉ የሚያነሳሳ፤ ተማሪን ማዕከል ያደረገ የመማሪያ ክፍልን የማደራጀት መንገድ ነው። የማስተማር ስነ-ዘዴዎች በርካታ ዓይነት ሲሆኑ የተወሰኑት ስነ-ዘዴዎች ጠንካራና ደካማ ጎኖች በሚከተለው ሠንጠረዥ ቀርበዋል።

ዘይ	ጠንካራ ጎን	ደካማ ጎን
<p>ጥያቄና መልስ (Question and answer)</p>	<p>የሚከተሉትን የሚያጠቃልሉ ልዩ ልዩ ዓይነት ጥያቄዎች ለመጠቀም ይረዳል። እነሱም፤</p> <ul style="list-style-type: none"> • ጠቅላላ ጥያቄዎች • ከተለያዩ አማራጭ መልሶች አሰጣጥ ጋር የተገናኙ ጥያቄዎች • ከማነፃፀር ጋር የተያያዙ ጥያቄዎች • ከምክንያታዊነት ጋር የተገናዘቡ ጥያቄዎች 	<ul style="list-style-type: none"> • መምህራን ከበቂ በላይ ጥያቄዎች መጠቀም መቻላቸው። • በእውቀት፣ በግንዛቤና በመሳሰሉት ላይ የሚመሰረቱት ጥያቄዎች ውስን መሆናቸው። • ጥያቄዎችን መመለስ የሚያቅታቸው ተማሪዎች ቅር መሰኘት ወይም መሸማቀቅ።
<p>ገለጻ(Explanation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የትምህርት ርዕሱን የሚገልጹ በቂ ቃላት ለመጠቀም ያስችላል። • ተማሪዎች ትኩረት በተሰጠው የትምህርት ርዕስ ላይ አሰፈላውን መረጃ ማግኘት ይችላሉ። 	<ul style="list-style-type: none"> • ሁል ጊዜ ተማሪዎች ከመምህር መረጃ ጠባቂ ይሆናሉ። • ተማሪዎች በአብዛኛው አድማጮች እንዲሆኑ ማድረግ።

<p>ውይይት (Discussion)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የሀሳብ ልወወጥ እንዲኖራቸው ያደርጋል። • ማስተማር የሁለት-ዮሽ ግንኙነት መሆኑን ያረጋግጣል። 	<ul style="list-style-type: none"> • ደካማ ተማሪዎች ላይ ትኩረት አለማድረግ። • በጣም ጥቂት ፈጣን ተማሪዎች ውይይቱን መቆጣጠራቸው፤ • ደካም ያሉት ተማሪዎች በመምህር ካልተጎተቱ በስተቀር ተሳትፏቸው ማነስ።
<p>ምልክታ (Demonstration)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የሚቀርበውን ትምህርት ተጨባጭ እንዲሆን ይረዳል። • የተመረጠና ለእይታ የሚበቃ መረጃ ላይ በመመስረት የትምህርቱን ርዕስ በቀላሉ ለማቅረብ ያስችላል። 	<ul style="list-style-type: none"> • የትምህርቱ ርዕስ የሚያጠቃልላቸውን በሙሉ አለማካተቱ። • ተማሪዎች ለእይታ በቀረበው ማቴሪያል ላይ ብቻ እንዲያተኩሩ ማድረግ።
<p>ችግር ፈቺ የማስተማር ዘዴ (Discovery)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ከፍተኛ የተማሪዎች ተሳተፎ ይታይበታል። • ሰፊ ጽንሰ ሃሳቦችና መርሆችን 	<ul style="list-style-type: none"> • ሰፊ የትምህርት ርዕስ ለመሸፈን ያለው ብቃት ደካማ መሆኑ። • የመወዳደር ስሜትን ስለሚቀንስ

<p>ery teaching method)</p>	<p>ለመገንዘብ ከማበራታታቱም በላይከሌሎች ተማሪዎች ጋር አብሮ የመስራት ችሎታን ያጎለብታል።</p> <ul style="list-style-type: none"> • ችግር ፈቺ የማስተማር ዘዴ የመመህሩን ድጋፍ የሚፈልግ ሲሆን ተማሪዎች አብሮ የመስራትና ችግር የመፍታት ዘዴን እንዲለማመዱ ያደርጋል። 	<p>ተማሪዎችግድየለሽ እንዲሆኑ ማድረግ።</p> <ul style="list-style-type: none"> • አብሮ ከመስራት ባሻገር በተማሪዎች መካከል የውድድር ወይም የመጮካከር ስሜት አለመፍጠሩ።
<p>የቡድን ፕሮጀክት ዘዴ (Group project method)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ለቡድን ስራ መነሳሳትና መሳተፍን ያበረታታል ወይም ሁኔታዎችን ያመቻቻል። • በተማሪዎች መካከል የመደጋገፍ መንፈስን ያጠናክራል። • ተማሪዎች የስራቸውን የመጨረሻ ውጤት ለማወቅ የበለጠ ጥረት እንዲያደርጉ ያበረታታል። 	<ul style="list-style-type: none"> • ጊዜ መፍጀቱ። • ገንዘብ ወጪ መጠየቁ። • እጅግ አስተማማኝ የክፍል አመራር ከሌለ በርካታ የስነ ምግባር ጉድለት መፍጠሩ።

የማስተማር ስነ-ዘዴን ለይቶ ማወቅና መተግበር ጎን ለጎን የትምህርት ምዘና ሂደትም ከፍተኛ ሚና አለው። ምዘና የተማሪዎችን ትምህርት እና እድገት ለማሳደግ መረጃን የመወሰን፣ የመምረጥ፣ የመንደፍ፣ የመሰብሰብ፣ የመተንተን፣ የመተርጎም እና የመጠቀም ሂደት ነው። ምዘና በሁለት ይከፈላል። እነሱም ሂደታዊ ተከታታይ ምዘናና የአጠቃላይ ተከታታይ ምዘና በመባል ይታወቃሉ። ተከታታይ ምዘና ማለት ምዘናው ለተማሪው ግብረ መልስ በመስጠት የመማር ሂደቱን ለመዳሰስ የተነደፈ ሲሆን ይህም ጥንካሬዎቹን እና ድክመቶቹን ለመለየት እና የወደ ፊት አፈፃፀሙን ለማሻሻል ያገለግላል። ለምሳሌ የሙከራ ጥያቄ፣ የክፍል ሥራ፣ የቤት ሥራ ወዘተ ናቸው። ተከታታይ ምዘና የሚከተሉትን መርሆች ያካትታል።

- ✚ ተማሪዎች የተከታታይ ምዘና ሚና እንዲረዱ ይረዳቸዋል
- ✚ ማወቅ፣ መረዳት እና ማድረግ በሚል መጀመር
- ✚ የተማሪዎች ልዩነት እንዲኖር ማድረግ
- ✚ አስተማሪ ግብረ መልስ መስጠት
- ✚ የግብረ መልስ ተጠቃሚዎችን ወዳጃዊ ማድረግ
- ✚ በቋሚነት መመዘን
- ✚ ተማሪዎችን ተከታታይ ምዘና ማሳተፍ
- ✚ ንድፎችን መከታተል
- ✚ በይዘት መስፈርቶች እና በተማሪዎች ፍላጎት መመሪያን ማቀድ
- ✚ ሂደቱን መደገም

ተከታታይ አጠቃላይ ምዘና ማለት ደግሞ በዋናነት ጥቅም ላይ የሚውለው ለውጤት አሰጣጥ ውሳኔዎችን ለመወሰን ወይም ለእድገቱ ዝግጁነትን ለመወሰን ነው። በተለምዶ የአጠቃላይ ምዘና የሚከናወነው በትምህርታዊ እንቅስቃሴ መጨረሻ ላይ ሲሆን የተማሪውን አጠቃላይ አፈፃፀም ለመዳኘት የተቀየሰ ነው። የክፍል ምደባን መሠረት ከማድረግ በተጨማሪ አጠቃላይ ምዘና የተማሪዎችን ችሎታ ለውጭ ባለድርሻ አካላት ለማስተላለፍ ጥቅም ላይ ይውላል። ለምሳሌ የአጋማሽ ፈተና፣ የማጠቃለያ ፈተና፣ ክልላዊና ሀገር አቀፍ ፈተናዎች የመሳሰሉት የማጠቃለያ ምዘና ዓይነቶች ናቸው። በማጠቃለያምዘና ውስጥ ከሚካተቱ መርሆች የተወሰኑት እንደ ሚከተለ ቀርበዋል።

- የማጠቃለያ ምዘና በአጋማሽ መንፈቅ ወይም በዓመቱ መጨረሻ የሚሰጥ ነው።
የአጠቃለይ ምዘና ዓላማ የመማርን እድገት ደረጃ መስጠት እና የተማሪዎችን የማሻሻያ ደረጃ መገምገም ነው።
- ፈተናዎቹ የሚከናወኑ ለአንድ ለታቀደ እቅድ ውጤት (ግብ) ለማወቅ እንጂ ተማሪዎችን በግል ለመገምገም አይፈቅድም።
- አስተማሪው የመማሪያ ዘዴውን ውጤታማነት እንዲወስን ይረዳል።

የ6ኛ ክፍል አካባቢ ሳይንስ አጥጋቢ የመማር ብቃት

ርዕሶች	ብቃት
የክልሎችን መገኛ	<ul style="list-style-type: none"> • ካርታ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ማብራራት። • የፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ ትርጉም ልዩነት መግለፅ። • የክልሉን ፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ መለይት። • ኬክሮስ እና ኬንትሮስ በመጠቀም የክልሉን ዋና ዋና መገኛ ቦታዎችን ማሳየት። • የክልሉን አጎራባች ክልሎች ስም መጥቀስ። • በክልሉ ካርታ ውስጥ የዞኖች መገኛ ቦታ በመፈለግ መሰየም። • የክልሉን ርቀት እና አቅጣጫ መለየት።

<p>ሰውነታችንን ምግብ ያስፈልገዋል</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የምግብን ምንነት፣ አይነቶች፣ አገልግሎትና ምንጭ መግለጽ። • ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎች ስማቸውን፣ አቀማመጣቸውን እና ተግባራቸውን መለየት። • የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦችን አዘገጃጀት መግለጽ። • የቁስ አካልን ፍቺ መስጠት፣ የቁስ አካልን አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት መግለጽ፣ ቀላል ተግባራዊ እንቅስቃሴዎችን በመጠቀም የቁስ አካል ለውጦችን በተግባር ማሳየት። • የጥላ ትርጉምና የጥላን አፈጣጠር ማብራራት። • የብርሃንን ባህሪያት መግለጽ።
----------------------------	--

ተፈጥሮአዊ አካባቢያችን

- የሙቀት መረጃ መለካትና መመዘገብ
- በአየር ሁኔታ መተግበሪያዎች በመጠቀም የአየር ሁኔታን መዘግቦ መተርጎም።
- በክልሉ ያለውን የሙቀትና የዝናብ መጠን ልዩነት መገምገም።
- የአየር ንብረትና አየር ሁኔታን ማብራራት።
- በክልሉ ያለውን የአየር ንብረት እንዴት መቆጣጠር እንደሚቻል መግለፅ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ምንነት ማብራራት።
- ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን ለይታችሁ መግለጽ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ጥቅምና አስፈላጊነት ማብራራት።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ጉዳት ምክንያቶች መዘርዘር።
- በክልሉ የተለመዱ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች ማብራራት።
- ስለተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ፋይዳ መዘርዘር።
- በክልሉ ስለተለመዱ ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ ቆሻሻ አወጋገድ ዘዴዎች ማብራራት።

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ማህበራዊ አካባቢያችን</p>	<ul style="list-style-type: none"> • በክልሉ ውስጥ ያሉ የተለያዩ የአለባበስ፣ አመጋገብ፣ የግጭት አፈታት ባህሎችን ማብራራት። • በክልሉ ውስጥ የባህል ብዝሃነት ያለውን ፋይዳ መዘርዘር። • በክልሉ ውስጥ ስለ ተፈጥሮ ሃብት አጠባበቅ እና የተለያዩ ሃገር በቀል ልምዶች ማብራሪያ መስጠት። • በክልሉ ውስጥ ያሉ ዋና ዋና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች መተንተን። • በክልሉ የምርቶች የማሻሻያ ልምዶች ማብራሪያ መስጠት። • ስለተለያዩ የንግድ እና የሰው-የመጓጓዣ ዘዴዎች ገለጻ ማድረግ። • በክልሉ ውስጥ ያሉ ዋና ዋና ቅርሶችን ለይቶ መጥቀስ።
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ዘርፈ-ብዙ/ ቁልፍ/ ጉዳዮች</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የኤች አይ ቪ ኤድስ ትርጉም ማብራራት። • ኤች አይ ቪ ቫይረስ የሚተላለፍባቸው መንገዶች እና የመከላከል ዘዴዎች መለየት። • በቤት ውስጥ ያሉ ኬሚካሎች መዘርዘር። • በአካባቢው የሚገኙ የተለያዩ አደገዛዥ እዎች መለየት። • የድርቅ እና የረሃብ ልዩነት መግለጽ። • የድርቅ እና የረሃብ መንስኤዎች እና ወጤቶች መለየት። • በክልሉ ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎችን ማመልከት። • በክልሉ ድርቅን የመቋቋም ዘዴዎች መጥቀስ።

ምዕራፍ አንድ
የክልላችን መገኛ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-48

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች፡-

ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ካርታ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ያብራራሉ።
- የፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ ትርጉም ልዩነት ይገልጻሉ።
- የክልላቸውን ፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ ይለያሉ።
- ኬክሮስ እና ኬንትሮስ ተጠቅመው የክልላቸውን ዋና ዋና መገኛ ቦታዎችን ያሳያሉ።
- የክልላቸውን አጎራባች ክልሎች ስም ይጠቅሳሉ።
- በክልሉ ካርታ ውስጥ የዞኖች መገኛ ቦታ በመፈለግ ይሰይማሉ።
- የክልላቸውን ርቀት እና አቅጣጫ ይለያሉ።

በምዕራፉ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- ❖ የካርታ ጽንሰ ሃሳብ
- ❖ የአንጻራዊ እና ፍጹማዊ መገኛ ትርጉም
- ❖ የክልሉ አንጻራዊ እና ስነ ፈለክ መገኛ
- ❖ የክልሉ ዋና ዋና መገኛ ቦታዎች
- ❖ የክልሉ አጎራባች ክልሎች ስም እና መገኛ
- ❖ የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ

መግቢያ

ተማሪዎች በሶስተኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ ምዕራፍ አንድ ትምህርታቸው ስለዘናቸው ፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ፣ በዘናቸው ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ቦታዎች፣ የዘናቸው አጎራባች ዞኖች ስም እና መገኛ ተምረው ግንዛቤ እንዳገኙ ይታወሳል። በዚህ አራተኛ ክፍል ምዕራፍ አንድ ትምህርታቸው ደግሞ ስለ ካርታ ጽንሰ-ሀሳብ፣ ፍጹማዊ እና አንጻራዊ መገኛ፣ አጎራባች ክልሎች ስም እና መገኛ፣ የክልሉ ዋና ዋና ቦታዎች፣ ስለ ክልሉ ርቀት እና አቅጣጫ በስፋት ይማራሉ።

1.1 የካርታ ጽንሰ ሀሳብ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-3

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- ካርታ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ያብራራሉ።
- ካርታ ለምን እንደሚጠቅም ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

ካርታ የምድርን ገጽ በሙሉ ወይም በከፊል የሚያመለክት ስዕል ሲሆን በተጨማሪ የዓለም መረጃ በቀላሉ ያሳያል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል እና አካላዊ (physical) ካርታ
- ✓ ሱል
- ✓ ጉግል

ሐ. የማስተማር ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በካርታ ጽንሰ ሀሳብ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።
- ✓ ካርታ ማለት ምን ማለት ነው?

✓ ካርታ ለምን ይጠቅማል?

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 1.1 ላይ እንዲወያዩ የጾታ ስብጥር ያለውቡድን ማዋቀር፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁልፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች:

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.1 መልስ

- የጂኦግራፊያዊ አቀማመጥ ግራፊክ ውክልና ካርታ ተብሎ ይጠራል። ካርታ ስለ ዓለም መረጃ በቀላል እና በምስል መንገድ ያቀርባሉ፤ የአገሮችን መጠኖች እና ቅርጾች፣ የባህሪያት ሥፍራዎችን፣ እና በቦታዎች መካከል ያለው ርቀት ያሳያሉ። ካርታዎች እንደ ወንዞች፣ ሐይቆች፣ ደኖች፣ ሕንፃዎች እና መንገዶች ያሉ የሚታዩ ባህሪያትን ያመለክታሉ።

በተጨማሪ ካርታ

- ውስብስብ መረጃን ግልጽ አድርጎ ያሳያል።
- ተግባራዊ መሣሪያ ነው።
- ልጆች የህይወት ክህሎቶችን እንዲያገኙ ይረዳል።

1.2 የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ትርጉም

የክፍል ጊዜ ብዛት-4

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ምንነት ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

ኬንትሮስ በምድር ላይ ከምሥራቅ እስከ ከምዕራብ፣ ኬክሮስ ደግሞ ከሰሜን እስከ ደቡብ የተዘረጉ ሃሳባዊ መስመሮች ሲሆኑ ሁለቱም በዲግሪ ይለካሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኬክሮስ እና ኬንትሮስ የሚሳይዩ ስጌሎች
- ✓ ጉግል/google map/

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለ ኬክሮስ እና ኬንትሮስ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ ኬክሮስ እና ኬንትሮስ ለማስተማር መርጃ መሳሪያዎች ያዘጋጁ
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
 1. የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ልዩነት አብራሩ።
- የትምህርት አቀራረብ
ተማሪዎች በተግባር 1.2 ላይ በቡድን ማሰማራት፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ በመጨረሻ በሰሌዳ አጭር ማስታወሻ በመጻፍ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁልፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመገለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.2 መልስ

ኬክሮስ ማለት ከምድር ወገብ ሰሜን-ደቡብ የአንድ ነጥብ ርቀትን የሚወስኑ የጂኦግራፊያዊ መጋጠሚያዎችን የሚያመለክት ሲሆን ኬንትሮስ ደግሞ ከጠቅላይ ሜሪዲያን ከምስራቅ-ምዕራብ የአንድ ነጥብ ርቀትን ለይቶ የሚያሳየውን የጂኦግራፊያዊ አስተባባሪ ያመለክታል።

1.3 የአንጻራዊ እና ፍፁማዊ መገኛ ትርጉም

የክፍለ ጊዜ ብዛት-12

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- የፍፁማዊ እና አንጻራዊ መገኛ ትርጉም ይለያሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም
- የፍፁማዊ መገኛ ትርጉም

1.3.1 የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም ይገነዘባሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

አንጻራዊ መገኛ የአንድ ቦታ መገኛ በቦታው አቅራቢያ ያሉ ዕቃዎችን፣ የመሬት ምልክቶችን ወይም ቦታዎችን እንደ መነሻ በመጠቀም ይገልጻል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል) ካርታ
- ✓ የአንጻራዊ መገኛ የሚያመለክት ቻርት
- ✓ ጉግል/google map/

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለ አንጻራዊ መገኛተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርእስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መጽሐፍ መርጃ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
- ✓ አንጻራዊ መገኛ ማለት ምን ማለትነው?
- የትምህርት አቀራረብ
ተማሪዎች በተግባር 1.3 ላይ እንዲ ወያዩ ቡድን ማመቻቸት፤ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፤ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፤ በተሰጣቸው ርእስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስእንዲሰጡ ማመቻቸት፤ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁልፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.3 መልስ

አንጻራዊ መገኛ አንድ ቦታ የሚገለፀው በቦታው አቅራቢያ ያሉ ዕቃዎችን፣ የመሬት ምልክቶችን ወይም ቦታዎችን እንደ መነሻ በመጠቀም ነው።

1.3.2 የፍፁማዊ መገኛ ትርጉም

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የፍፁማዊ መገኛ ትርጉም ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ፍፁማዊ መገኛ የአንድን ቦታ ትክክለኛ መገኛ ኬክሮስ እና ኬንትሮስ በመጠቀም ይገለጻል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ ሉል
- ✓ የፍፁማዊ መገኛ የሚያሳይ ስእል

ሐ. የማስተማር ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለ ፍፁማዊ መገኛ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለ ፍፁማዊ መገኛ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ያመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ ለመማሪያ ማጣቀሻ መረጃዎች ያዘጋጁ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

✓ ፍፁማዊ መገኛ ማለት ምን ማለት ነው?

❖ የትምህርት አቀራረብ

- ተማሪዎች በተግባር 1.4 ላይ በንቃት እንዲሳተፉሁኔታ ማመቻቸት፤ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፤ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፤ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፤ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ አጭር ማስታወሻ ሰሌዳ ላይ ጽፎ በማብራራት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.4 መልስ

ፍጹማዊ መገኛ የአንድን ቦታ ትክክለኛ መገኛ በአኃዝ ልኬት አማካይነት ለመግለጽ የሚያስችል መንገድነው። ፍጹማዊ መገኛ የተቀናጀ ስርዓት (በተለምዶ ዶክከሮስ እና ኬንትሮስ) በመጠቀም ይገለጻል።

1.4 የክልሉ አንጻራዊ እና የስነ ፈለክ መገኛ

የክፍል ጊዜ ብዛት-12

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ
 - የክልላቸውን አንጻራዊ መገኛ ይለያሉ።
 - የኢትዮጵያ ፖለቲካ ካርታ በማየት የክልላቸውን ስነ ፈለክ መገኛ ያመለክታሉ።
- በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፡-
 - የክልሉ አንጻራዊ መገኛ
 - የክልሉ ስነ ፈለክ መገኛ

1.4.1 የክልሉ አንጻራዊ መገኛ

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

• የክልላቸውን አንጻራዊ መገኛ ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

አንጻራዊ መገኛ የአንድ ቦታ መገኛ በቦታው አቅራቢያ ያሉ ዕቃዎችን፣ የመሬት ምልክቶችን ወይም ቦታዎችን እንደ መነሻ በመጠቀም ይገልጻል። ስለዚህ ደቡብ ክልል ከሲዳማ ክልል በስተ ምዕራብ፣ ከኦሮሚያ ክልል በስተ ደቡብና ከጋምቤላ ክልል በስተ ምስራቅ ይገኛል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል) ካርታ
- ✓ የክልሉ አንጻራዊ መገኛ የሚያሳይቻልት

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ የክልሉ አንጻራዊ መገኛ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

✓ በስዕል1.2 የቀረበውን ካርታ በማየት ከአጎራባች ክልሎች አንጻር የክልላችሁን አንጻራዊ መገኛ አሳዩ።

• የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 1.5 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስእንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.5 መልስ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል በደቡብ ኢትዮጵያ ይገኛል። የክልሉ አንጻራዊ መገኛ ስንመለከት ከኦሮሚያ ክልል በስተ ደቡብ፣ ከሲዳማ ክልል በስተ በምዕራብ፣ ከጋምቤላ ክልል በስተ ምስራቅ ይገኛል።

1.4.2 የክልሉ የስነ ፈለክ መገኛ

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
 - የኢትዮጵያ ፖለቲካ ካርታ በማየት የክልላቸውን የስነ ፈለክ መገኛ ያመለክታሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል 34° 88' እስከ 39° 14' ምስራቅ እንዲሁም ከ 4° 43' እስከ 8° 58' ሰሜን ይገኛል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካ ካርታ
- ✓ ሉል

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
በስዕል1.1 የቀረበውን የኢትዮጵያ ፖለቲካ ካርታ በመመልከት የክልላችሁ ስነ ፈለክ መገኛ አሳዩ።
- የትምህርት አቀራረብ
ተማሪዎች በተግባር 1.6 ላይ በቡድን ማሰተፍ፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ይገኛል ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.6 መልስ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል 34° 88' እስከ 39° 14' ምስራቅ እንዲሁም ከ 4° 43' እስከ 8° 58' ሰሜን ይገኛል።

1.5 የክልሉ ዋና ዋና መገኛ ቦታዎች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-12

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶችን እና መገኛ ቦታቸውን ይለያሉ።
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ቅርሶች እና መገኛ ቦታ ይገልጻሉ።
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዞኖች እና ልዩ ወረዳዎችን ይገልጻሉ።
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማትን ይለያሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፦

- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታቸው
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ቅርሶች እና መገኛ ቦታቸው
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዞኖች እና ልዩ ወረዳዎች
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማት

1.5.1 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታ

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታቸውን ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል የተለያዩ ታሪካዊቅርሶች የሚገኙ ሲሆኑ ግንብ ፣ ትክል ድንጋይ፣ ባህላዊ እቃዎችና ባህላዊ አልባሳት በመዋናነት ይጠቀሳሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካ እና አካላዊ (physical) ካርታ
- ✓ ታሪካዊቅርሶች የሚያሳዩ ስእሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፦

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት

✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

❖ ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

• በክልላችሁ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶችን ዘርዝሩ።

• በክልላችሁ ውስጥ የሚገኙ ታሪካዊ ቅርሶች መገኛ ቦታ ለዩ።

❖ የትምህርት አቀራረብ

• ተማሪዎች በተግባር 1.7 ላይ በቡድን እንዲወያዩ ማመቻቸት፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ክስጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.7 መልስ

ዋና ዋና ታሪካዊ ቅርሶች			
	የቅርሱ ዓይነት	መገኛ	መግለጫ
1	ግንብ	በኮንሶና ዳውሮ	ለአጥር፣ ለመኖሪያ
2	ትክል ድንጋዮች	በጉራጌና በጌዲኦ	ሥልጣኔን የሚያሳዩ
3	ባህላዊ እቃዎችና ባህላዊ አልባሳት	በጋሞ ጎፋ በዲውሮና በወላይታ	ክቆዳ፣ ከዛፍ ልጥና ከጥጥ የተሠሩ
4	ጋሻና ጦር	በወላይታ፣ በካፉና በሸካ	ለሀገር መጠበቂያ፣ ለነፃነት ማስከበሪያ

1.5.2 በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ተፈጥሯዊ ቅርሶች እና መገኛ ቦታ

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ቅርሶች እና መገኛ ቦታቸውን ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ከሚገኙ ተፈጥሯዊ ቅርሶች ፓርኮች፣ ሀይቆች፣ ፏፏቴዎችና ዋሻዎች ወዘተ ይጠቀሳሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል እና አካላዊ (physical) ካርታ
- ✓ ተፈጥሯዊ ቅርሶች የሚገልጹ ስእሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅረቡ።
 - በክልላችሁ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ቅርሶችን ዘርዝሩ።
 - በክልላችሁ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ቅርሶች መገኛ ቦታዎች ጻፉ።
- የትምህርት አቀራረብ
በተግባር 1.8 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳተፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.8 መልስ

ዋና ዋና ተፈጥሯዊ ቅርሶች			
	የቅርሱ ዓይነት	መገኛ	መግለጫ
1	ደኖች	በከፋ፣ በሽካ እና በጋሞ ጎፋ	ለቱሪስት መስህብነት
2	ፓርኮች	በአርባ ምንጭ፣ በደቡብ አሞ	ነጭ ሣር፣ አሞ ፓርኮች፡- ለቱሪስት መስህብነት
3	ሀይቆች	በጌዲአና በጉራጌ	ለምግብ ምንጭነት፣ ለቱሪስት መስህብነት
4	የዱር እንስሳት	በፓርኮችና ከፓርክ ውጭ	ለቱሪስት መስህብነት፣ ለገቢ ምንጭነት
5	ፏፏቶች	በከንባታና ጠምባሮ	ለቱሪስት መስህብ /ለገቢ ምንጭ
6	ፉል ውሃ	በስልጤ ዞን	የአካባቢ ሰዎች ይፈወሱበታል
7	ዋሻዎች	በጌዲአ እና በሰሜን አሞ	ለቱሪስት መስህብነት

1.5.3 በክልሉ ወስጥ የሚገኙ የዞኖች እና ልዩ ወረዳዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት፡-

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልሉ ወስጥ የሚገኙ ዞኖች እና ልዩ ወረዳዎች ይገልጻሉ፡፡

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል የሚገኙ ዞኖችና ልዩ ወረዳዎች ለመለየት የተማሪ መምሪያ መፅሐፍ ምዕራፍ አንድ በሰንጠረዥ 1.3 እና 1.4 ይመልከቱ፡፡

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል እና አካላዊ (physical) ካርታ

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቸ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።
 በክልሉ ወስጥ የሚገኙ ዞኖች እና ልዩ ወረዳዎች ዘርዝሩ።
 በክልሉ ወስጥ የሚገኙ የዞኖች ርዕስ ከተሞችንጥቀሱ።
- የትምህርት አቀራረብ
 በተግባር 1.9 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳተፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ክሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት

- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.9 መልስ

1. በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ዞኖች

ተ.ቁ	የዞኑ ስም	የዞኑ ዋና ከተማ
1	ጉራጌ	ወልቂጤ
2	ሀድያ	ሆላዕና
3	ቤንች ሸኮ	ሚዛን አማን
4	ወላይታ	ሶዶ
5	ደቡብአሞ	ጂንካ
6	ዳውሮ	ተርጫ
7	ጋሞ ጎፋ	አርባምንጭ
8	ከንባታጠምባሮ	ዱራሜ
9	ጌዲኦ	ዲላ
10	ካፋ	ቦንጋ
11	ሸካ	ማሻ
12	ስልጤ	ወራቤ

2. በክልሉ ወስጥ የሚገኙ ልዩ ወረዳዎች

ተ.ቀ	የልዩ ወረዳ ስም
1	የም
2	ባስኬቶ
3	ኮንታ
4	አሌ
5	አማሮ
6	ደራሼ
7	ቡርጂ

1.6 በክልሉ ወስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- በክልሉ ወስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማትን ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በክልሉ ተቋማት ለህዝብ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ አገልግሎት ለማበርከት ሲባል በተለያዩ አካባቢዎች ይደራጃሉ። ከእነዚህ ተቋማት መካከል

- አገልግሎት ሰጪ ተቋማት
- የትምህርት ተቋማት
- የገንዘብ ተቋማትና የመሳሰሉትን ይጠቀሳሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል እና አካላዊ (physical) ካርታ

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት

- ✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

በአካባቢያችሁ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማትን ዘርዝሩ።

በአካባቢያችሁ የሚገኙ ዋና ዋና ተቋማት ለህብረተሰቡ የሚሰጡት ጥቅም ምንድነው?

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 1.10 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕሶች ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ክስጦት በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 1.10 መልስ

1. ከእነዚህ ተቋማት፡-

- አገልግሎት ሰጭ ተቋማት
- የትምህርት ተቋማት
- የገንዘብ ተቋማትና የመሣሰሉትን ይጠቀሳሉ።

2. እነዚህ ተቋማት ለህዝብ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ አገልግሎት ለማበርከት ሲባል በተለያዩ አካባቢዎች ይደራጃሉ።

1.7 የክልሉ አጎራባች ክልሎች፣ የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የክልላቸው አጎራባች ክልሎች ይጠቅሳሉ
- የክልላቸው ርቀት እና አቅጣጫ ይገነዘባሉ።

በንዕስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- የክልሉ አጎራባች ክልሎች ስምና መገኛ
- የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ

1.7.1 የክልሉ አጎራባች ክልሎች ስምና መገኛ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-2

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የክልላቸው አጎራባች ክልሎች ስም ይጠቅሳሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል በምዕራብ በጋምቤላክልል፣ በሰሜን እና በምስራቅ በኦሮሚያክልል፣ በምስራቅ ደግሞ በሲዳማ ክልል ይዋሰናል።

ለ. የመርጃ መሳርያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካ እና አካላዊ (physical) ካርታ
- ✓ የክልሉ አጎራባች ክልሎች የሚያሳዩበት ክልሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንብብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

የክልሉ አጎራባች ክልሎች ስም ዘርዝሩ።

አጎራባች ክልሎች ለክልላችሁ የሚያዋስንባቸውን አቅጣጫዎች ግለጹ።

• የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 1.11 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕሶች ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማበራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመገለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

• በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ

• የክፍል ስራ መስጠት

• ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

• የቤት ስራ መስጠት

ተግባር 1.11 መልስ

ተ.ቁ	አጎራባች ክልሎች	የመገኛ አቅጣጫ
1	ሲዳማ ክልል	በስተ ምስራቅ
2	አሮሚያ ክልል	በስተ ሰሜን እና በምስራቅ
3	ጋምቤላ ክልል	በስተ ሰሜን እና በምዕራብ

1.7.2 የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-3

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- የክልላቸው ርቀት እና አቅጣጫ ይለያሉ፡፡

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ዋና ከተማ ሀዋሳ ከኢትዮጵያ ዋና ከተማ አዲስ አበባ በስተ ደቡብ 273 ኪ.ሜ ርቀት ላይ ይገኛል፡፡

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል እና አካላዊ (physical) ካርታ

ሐ. የማስተማር ስነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

ከኢትዮጵያ ዋና ከተማ አዲስ አበባ እስከ እስከ የክልላችሁ ዋና ከተማ ሀዋሳ ያለው ርቀትና አቅጣጫ ተወያዩ።

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 1.12 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር1.12 መልስ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ዋና ከተማ ሀዋሳ ከኢትዮጵያ ዋና ከተማ አዲስ አበባ በስተ ደቡብ 273 ኪ.ሜ ርቀት ላይ ይገኛል።

የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልስ

ሀ. እውነት/ሀሰት

1. እውነት
2. እውነት
3. ሀሰት

ለ. አዛምድ

- 4. ሐ
- 5. መ
- 6. ሀ
- 7. ለ
- 8. ሠ

ሐ. ምርጫ

- 9. መ
- 10. ለ
- 11. ሐ

መ. ዓፍ

12. ሲዳማ ክልል፣ ኦሮምያ ክልልና ጋምቤላ ክልል

13. አንጻራዊ መገኛ ማለት የአንድን ነገር ቦታ ወይም ወሰን ከሌሎች ቦታዎች ጋር በማነፃፀር መጠቀም ሲሆን ፍጹማዊ መገኛ ማለት ደግሞ የተቀናጀ ስርዓት (በተለምዶ ኬክሮስ እና ኬንትሮስ) በመጠቀም ይገለጻል።

ምዕራፍ ሁለት
ሳይንስን ማስተዋወቅ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-35

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ውጤቶች፡-

- የምግብን ምንነት፣ አይነቶች፣ አገልግሎትና ምንጭ ይገልጻሉ።
- ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎች ስማቸውን፣ አቀማመጣቸውን እና ተግባራቸውን ይለያሉ።
- የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦችን አዘገጃጀት ይገልጻሉ።
- የቁስ አካልን ፍቺ ይሰጣሉ፣ የቁስ አካልን አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት ይገልጻሉ፣ ቀላል ተግባራዊ እንቅስቃሴዎችን በመጠቀም የቁስ አካል ለውጦችን በተግባር ያሳያሉ።
- የጥላ ትርጉም ያብራራሉ የጥላን አፈጣጠር ይገልጻሉ።
- የብርሃንን ባህሪያት ይገልጻሉ።

የምዕራፉ ዋና ዋና ይዘቶች

- ❖ ምግብና ጤናማ አኗኗር
- ❖ የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች
- ❖ የቁስ አካል አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት
- ❖ የጥላ አፈጣጠር እና የብርሃን ባህሪያት

መግቢያ

በሦስተኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ ትምህርታቸው ስለ ምግብ ምንነት፣ ለሰውነታችን የሚሰጠውን ጥቅም፣ እንዲሁም ስለ ተለያዩ የምግብ ምድቦችና አይነቶች፣ ስለ ቁስ አካል ምንነትና ባህሪያት ጠቃሚ ግንዛቤ እንዳገኙ ይጠበቃል። በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ስለምግብ ጥቅም ፣ ስለተመጣጠነ ምግብ ምንነትና ለሰውነታችን ስለሚሰጠው አገልግሎት፣ ስለ ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎች አቀማመጥና ተግባር፣ ስለ ኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦችና አዘገጃጀታቸው፣ ስለ ቁስ አካል ምንነትና አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት እንዲሁም ስለ ጥላ አፈጣጠርና ስለ ብርሃን ይማራሉ።

2.1 ምግብና ጤናማ አኗኗር

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፦
 - ስድስቱን የንጥረ ምግብ አይነቶች ይዘረዝራሉ።
 - ለእያንዳንዱ የንጥረ ምግብ ዓይነት ምሳሌ ይሰጣሉ።
 - ስለየንዳንዱ ንጥረ ምግብ ዓይነት ተግባር ይናገራሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች

- የምግብ ትርጉም
- የአልሚ ምግብ ዓይነቶች
- የተመጣጠነ ምግብ
- ባህላዊ የምግብ ዓይነቶች

2.1.1 የምግብ ትርጉም

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
 - ስለ ምግብ ምንነት ይገልጻሉ።
 - የተለያዩ የምግብ ምሳሌዎችን ይሰጣሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳቦች

ለሰውነታችን አስፈላጊ ከሆኑት ነገሮች ውስጥ አንዱ ምግብ ነው። ምግብ የሚበላና የሚጠጣ ነገር ነው። ምግብ ለእድገት፣ ሃይል ለመስጠትና ጤናማ ሰውነት እንድናረጋ ይረዳናል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ ምግብ ዓይነቶችን የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ ምግብ ዓይነቶችን የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች
- ✓ ቀለል ያሉ በአካባቢ የሚገኙ ምግቦች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ማዘጋጀት
- ✓ ተማሪዎች የምግብ ትርጉም ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡
 1. ምግብ ማለት ምን ማለት ነው?
 2. ሰውነታችን ከምግብ ምን ጥቅም ያገኛል?
 3. ሰው ሳይመገብ ብዙ ጊዜ ቢቆይ ምን ችግር ይገጥመዋል?
- የትምህርቱ አቀራረብ
 - ተግባራት፡ ተግባር 2.1ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
 - የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 - ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች

የተግባር 2.1 የሚጠበቁ መልሶች

1. ምግብ ማለት ማንኛውም የሚበላና የሚጠጣ ነገር ነው።
2. ሰውነታችን ከምግብ ሃይልና ሙቀትን ያገኛል። በተጨማሪም ሰውነታችን የሚጠግንና የሚገነባ ከበሽታ ለመከላከል የሚያስችል ንጥረ ነገሮችን ያገኛል።
3. ሰው ሳይመገብ ብዙ ጊዜ ቢቆይ ሥራ ለመስራት አቅም ያጣል። በተጨማሪም ሰውነቱን ልገነባ የሚችልና ከበሽታ የሚከላከል ንጥረ ነገር ያጣል።

2.1.2 የአልሚ ምግብ ዓይነቶች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-7

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
 - ስድስቱን የአልሚ ምግብ አይነቶች ይዘረዝራሉ።
 - ለእያንዳንዱ የአልሚ ምግብ ዓይነት ምሳሌ ይሰጣሉ።
 - ስለእያንዳንዱ አልሚ ምግብ ዓይነት ተግባር ይናገራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳቦች

ሰውነታችን የተለያዩ ተግባራትን በአግባቡ እንዲያከናውን የሚያስችሉ ከምግብ የሚገኙ ስድስት የተለያዩ አልሚ ምግቦች አሉ። እነዚህም ፕሮቲን፣ ካርቦሃይድሬት፣ ማዕድናት፣ ቅባት፣ ቫይታሚንና ውሃ ናቸው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የአልሚ ምግብ ዓይነቶችን የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ ቀለል ያሉና በአካባቢ የሚገኙ ምግቦች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ የአልሚ ምግብ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች አልሚ ምግብ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት

- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ማዘጋጀት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡
 1. በሥዕል የቀረበውን የምግብ ዓይነቶች ወደ የምድባቸው መድቡ።
 2. የአልም ምግቦችን ምንጮችና ለሰውነት ያላቸውን አስፈላጊነት ግለጽ።
- የትምህርቱ አቀራረብ
 - ተግባራት፡ ተግባር 2.3-2.10ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንድያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
 - ቡድን ሲመሰርቱ የታና ተሳትፎን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
 - የውይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 - ተማሪዎች ባቀረቡት የውይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 2.2 የሚጠበቁ መልሶች

1. ሥጋና እንቁላል ክፍል ዉስጥ የሚመደቡ

-የበግ ሥጋ፣ የበሬ ሥጋ፣ የዶሮ ሥጋ ፣የአሳማ ሥጋ

2. ወተትና የወተት ዉጤቶች

-ወተት፣ አይብ፣ ቅቤ፣ እርጎ

3. አትክልትና ፍራፍሬ

-ቃሪያ፣ ዱባ፣ ሽንኩርት፣ ቀይ ሥር፣ ፓፓያ፣ አናናስ፣ ድንች፣ ብርቱኳን፣ ካሮትና ሙዝ

የተግባር 2.3 የሚጠበቁ መልሶች

ካርቦሃይድሬት ለሰውነታችን ኃይልና ሙቀት ይሰጣል። ዳቦ፣ቆጮ፣ ሙዝ፣ ድንች፣ ቂጣ፣ እንጀራ፣ስኳር ፣ ሩዝ ፣ ሽንኩራ አገዳና የመሳሰሉት ካርቦሀይድሬት ስለሆኑ በቀላሉ ተፈጭተው ወደ ኃይል ምንጭነት ስለሚለወጡ ለሰውነታችን የሀይል ምንጭ ናቸው።

የተግባር 2.4 የሚጠበቁ መልሶች

የኘሮቲን ምንጮች ዕዕዋትና እንስሳት ናቸው። ከእንስሳት የሚገኙ ገንቢና ጠጋኝ ምግቦች የሚከተሉት ናቸው።

- ወተት፣ እንቁላል፣ ሥጋ/የዶሮ፣ የበግ፣ የፍየል፣ የከብት፣/ የአሳማ ወዘተ የእንስሳት ውጤቶች ኘሮቲኖችን የያዙ ናቸው።
- ከእፀዋት የሚገኙ ኘሮቲኖች፡- አተር፣ ባቁላ፣ ሽንብራ አደንጓሬ ምስር፣ አኩሪ አተር ወ.ዘ.ተ

የተግባር 2.5 የሚጠበቁ መልሶች

ቅባትና ዘይት የሚገኙባቸው ምግቦች ቅቤ፣ ጮማ ሥጋ፣ ሽኖ ለጋ፣ የሰልጥ ዘይት፣ የጎመን ዘር ዘይት፣ የኑግ ዘይት ፣የተልባ ዘይት እና ሌሎችም።

የተግባር 2.6 የሚጠበቁ መልሶች

ቫይታሚን የሚገኙባቸው ምግቦች ጉብት፣ ቅጠላ ቅጠል፣ ካሮት፣ ቅቤ፣ እንቁላል፣ ኩላሊት፣ ሩዝ፣ አሳ፣ ባቀላ፣ ሽምብራ፣ ወተት፣ ዱባ፣ ቃሪያ፣ ጎመን፣ ሰላጣ፣ ፍራፍሬና አትክልት፣ የዓሳ ዘይት፣ የፀሀይ ብርሃን፣ ስንዴ ፣ ጉብትና አትክልት ናቸው።

የተግባር 2.7 የሚጠበቁ መልሶች

1. ማዕድናት የሚገኙባቸው ምግቦች ወተት፣ አይብ፣ ጎመን፣ ሥጋ፣ አሳ፣ የጥራጥሬ እህሎች፣ ለወዝ፣ ጉብት፣ እንቁላል፣ ቀይ ጤፍ ወ.ዘ.ተ
2. የማእድናት ጥቅም -ለአካላችን ጤንነት
-ለአጥንቶቻችን እና ለጥርሶቻችን ጥንካሬ

የተግባር 2.8 የሚጠበቁ መልሶች

1. ለሰውነታችን አስፈላጊ የሆኑ ዋና ዋና ማዕድናት ካልሲዩም፣ ፎስፈረስ እና አይረን ናቸው።
2. የደም ማነስ በሽታን ለመከላከል የአይረን ማዕድን የያዙ ምግቦች መመገብ ያስፈልጋል።
3. ፎስፈረስ የተባለው ማዕድን የሚገኝባቸው በአካባቢያችን የሚገኙ የምግብ አይነቶች፣ ጉብት፣ ወተት፣ ለወዝ፣ ሱፍ ወ.ዘ.ተ

የተግባር 2.9 የሚጠበቁ መልሶች

1. ወሃ ሕይወት ላላቸው ነገሮች ሁሉ አስፈላጊ ንጥረ ነገር ነው።
2. አንድ ሰወ ቢያንስ በቀን 8 ብርጭቆ ወሃ መጠጣት ያለበት ቢሆንም ለጥያቄው መልስ ሊሆን የሚችለውን ሐሳብ ከተማሪዎች ምላሽ አንጻር መረጃ መስጠት ያስፈልጋል።
3. አንድ ሰወ ያለ ምግብ ከ8 እስከ 21 ቀን መቆየት ሲችል ያለ ወሃ ግን ለ3 ቀናት ብቻ መቆየት ይችላል።

የተግባር 2.10 የሚጠበቁ መልሶች

1. ወሃ በሰውነታችን ውስጥ የተመገብነውን ምግብ እንዲርስና እንዲፈጭ ያደርጋል፣ ሙቀት ለመቆጣጠር ይረዳል፣ ቆሻሻ ያስወግዳል።
2. ጨው የበዛባቸው ወይም እንደቆሎ ያሉ ምግቦችን አብዝተን ስንመገብ ወሃ የሚጠማን በሰውነታችን ውስጥ የሚሟሟ ብዛት ስለሚኖርና ወሃ አሟሟ ስለሆነ ነው።
3. ወሃ ወደ ሰውነታችን የሚገባው ከምንመገበው ምግብ፣ ወሃን በመጠጣት እና ከተለያዩ የሚጠጡ ነገሮች ነው።

2.1.3 የአልሚ ምግቦች ጥቅምና የተመጣጠነ ምግብ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የአልሚ ምግቦችን ጥቅም ያብራራሉ።
- ስለ ተመጣጠነ ምግብ ምንነት ይገልጻሉ።
- የተመጣጠነ የምግብ ዓይነት ምሳሌ ይሰጣሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

ማንም ሰው የተሟላ ጤንነት እንድኖረው ከተፈለገ በየአለቱ የተጠመጣጠነ ምግብ መመገብ ያስፈልገዋል። የተመጣጠነ ምግብ ስንል አራቱን የምግብ ክፍሎች ሥጋ፣ ወተት፣ አትክሌትና ፍራፍሬ እና እህልና ጥራጥሬን የያዘ ማለታችን ነው። አወሳሰዱም የሚወሰነው በጾታ ፣ በእድሜ እንዲሁም በምንሠራው የሥራ አይነት ነው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የተመጣጠነ ምግብ የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ የተመጣጠነ ምግብ የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች
- ✓ ቀለል ያሉና በአካባቢ የሚገኙ ምግቦች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- ጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ የተመጣጠነ ምግብ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች የተመጣጠነ ምግብ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ወይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ማዘጋጀት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡

1. የአልሚ ምግቦችን ጥቅም ዘርዘሩ።

2. ሰውነታችን የተመጣጠነ ምግብ ባያገኝ ምን አይነት ችግር ይገጥመናል?

3. ሁል ጊዜ ሥጋ ብቻ ብንመገብ የተመጣጠነ ምግብ አግኝተናል ማለት ይመስላችኋል? ለምን?

• የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባራት፡ ተግባር 2.11ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር

-ቡድን ሲመሰርቱ ያታና ተሳትፎን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች

የተግባር 2.11 የሚጠበቁ መልሶች

1. የተመጣጠነ ምግብ ማለት ስድስቱንም ንጥረ ምግቦች በተገቢ መጠን ያካተተ ምግብ ማለት ነው።
2. ሰውነታችን የተመጣጠነ ምግብ ካላገኘ በበሽታ ሊጠቃና አቅም ሊያንሰን እንዲሁም አካላዊ እድገታችንም ያልተስተካከለ ሊሆን ይችላል።
3. ሥጋ ብቻ ብንመገብ የተመጣጠነ ምግብ አግኝተናል ማለት አይደለም። ምክንያቱም ከሥጋ ማግኘት የሚንችለው ፕሮቲን፣ ስብና ማዕድናትን ብቻ ሊሆን ይችላል።

2.1.4. ባህላዊ ምግብ አዘገጃጀት በኢትዮጵያ

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- ስለ ባህላዊ ምግብ ምንነት ይገልጻሉ።
- ስለ ባህላዊ ምግብ አዘገጃጀት ማብራሪያ ይሰጣሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

ባህላዊ ምግቦች በትውልዶች የሚተላለፉ ወይም ብዙ ትውልዶች የሚጠቀሙባቸው ምግቦች ናቸው። በኢትዮጵያ ውስጥ የተለያዩ ዓይነት የባህላዊ ምግቦች አዘገጃጀት አለ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ ኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦችን የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦችን የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች
- ✓ ቀለል ያሉና በአካባቢ የሚገኙ የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግቦች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- ምልከታ
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በባህላዊ ምግብ ላይ ተጨማሪ መረጃ መስጠት
- ✓ ተማሪዎች በባህላዊ ምግብ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡
 1. ባህላዊ ምግብ ማለት ምን ማለት ነው?
 2. በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ባህላዊ ምግብ አይነቶችን ዘርዝሩ።
- የትምህርቱ አቀራረብ
ተግባራት፡ ተግባር 2.12ን በቡድን ሆነው እንድወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 -ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
 -ቡድን ሲመሰርቱ ያታና እንቅስቃሴን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር
 -የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 -የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ
 -የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 -ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት

- የቤት ሥራ መስጠት
- የሙከራ ጥያቄዎችን መስጠትና ማረም

መልሶች

የተግባር 2.12 የሚጠበቁ መልሶች

1. ባህላዊ ምግቦች በትውልዶች የሚተላለፉ ወይም ብዙ ትውልዶች የሚጠቀሙባቸው ምግቦች ናቸው።
2. በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ባህላዊ ምግብ አይነቶች ዶሮ ወጥ፣ ሽሮ ወጥ፣ ቁርጥ፣ ገንፎና እንጀራ ወ.ዘ.ተ ናቸው።

የመልመጃ 2.1 መልሶች

ሀ/ እዉነት/ ሐሰት

1. እዉነት
2. እዉነት
3. ሐሰት
4. ሐሰት
5. ሐሰት

ለ/ምርጫ

1. ሀ
2. ለ
3. ለ
4. ሀ

መ/ ግለጽ

1. ምግብ ማለት ማንኛውም የሚበላና የሚጠጣ ነገር ነው።
2. ሰውነታችንን ከምግብ ሃይልና ሙቀትን የሚሰጥ፣ ሰውነታችንን የሚጠግንና የሚገነባ እና ከበሽታ ለመከላከል የሚያስችል ንጥረ ነገሮችን ያገኛል።
3. ሰዉ ሳይመገብ ብዙ ጊዜ ቢቆይ ሥራ ለመስራት አቅም ያጣል። በተጨማሪም ሰውነቱን ሊገነባ የሚችልና ከበሽታ የሚከላከል ንጥረ ነገር ያጣል።
4. ሰውነታችን የተለያዩ ተግባራትን በአግባቡ እንዲያከናውን የሚያስችሉ ከምግብ የሚገኙ ስድስት የተለያዩ አልሚ ምግቦች አሉ።
5. የካርቦሃይድሬት እና የስብ ልዩነት በሚሰጡት ሀይል መጠን ሲሆን አንድነታቸው

ደግሞ በሚይዙት ንጥረ ነገር ነው።

- 6. ዶሮ ወጥ፣ ሽሮ ወጥ፣ ቁርጥ፣ ገንፎና እንጀራ የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግብ አይነቶች ውስጥ ይካተታሉ። አዘገጃጀታቸውን ከተማሪዎች ጋር ይወያዩ።

2.2. የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች እና የምግብ መፍጫ አካላት

የክፍለ ጊዜ ብዛት-9

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፡-

- ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን እና የምግብ መፍጫ አካላትን ይዘረዝራሉ።
- የአንጎል፣ የልብ፣ የሳንባ፣ የኩላሊት፣ የጉበት እና የምግብ መፍጫ አካላት አቀማመጥና ተግባር ይገልጻሉ።

ይዘቶች

- የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች
- የምግብ መፍጫ አካላት

2.2.1. የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፡-

-ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን ይዘረዝራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳቦች

በሰውነታችን ውስጥ አንጎል፣ ልብ፣ ኩላሊት፣ጉበትና ሳንባ የተለያዩ ወሳኝ ተግባራትን የሚፈጽሙ የውስጥ አካል ክፍሎቻችን ናቸው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች
- ✓ የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍል ሞዴሎች
- ✓ የኩብት፣ የበግ ወይም የፍየል አንጎል፣ ልብ፣ ኩላሊት፣ጉበትና ሳንባ

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡
 - 1 የሰውነት ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን ዘርዝሩ።
 2. የሰውነት ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎችን ተግባር ግለጹ።
- የትምህርቱ አቀራረብ
 - ተግባራት፡ ተግባር 2.13-2.17ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
 - ቡድን ሲመሰርቱ የታና ተሳትፎን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
 - የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 - ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች (2.13-2.17)

የተግባር 2.13 የሚጠበቁ መልሶች

1. የሰው አንጎል የሰው የነርቭ ሥርዓት ማዕከላዊ አካል ነው።
2. አንጎል አብዛኛዎቹን የሰውነት እንቅስቃሴዎችን ይቆጣጠራል ፣ ከስሜታዊ አካላት የተቀበለውን መረጃ ያቀናጃል ፣ ያዋህዳል ፣ ያስተባብራል ፣ እና ለተቀረው አካል የተላከውን መመሪያ በተመለከተ ውሳኔ ይሰጣል።

የተግባር 2.14 የሚጠበቁ መልሶች

1. ልብ በሰውነታችን ውስጥ በስተ ግራ ደረታችን አካባቢ ትንሽ ዝቅ ብሎ የሚገኝ በጡንቻዎች የተገነባ የወሰጥ አካል ነው። አክሲጅን ያለበት ደም ወደ ሌሎች የሰውነት ክፍሎች ማፍሰስ፣ ለተለያዩ የሰውነት ክፍሎች ሆርሞኖችን እና ሌሎች አስፈላጊ ንጥረ ነገሮችን ማንገዝ ፣ አክሲጅን ያጠረውን ደም መቀበል እና ከሰውነት ውስጥ የሜታቦሊክ ቆሻሻ ምርቶችን ተሽክሞ ወደ ሳንባ ማፍሰስ ናቸው።

የተግባር 2.15 የሚጠበቁ መልሶች

1. ሳንባ በደረት ላይ ከጎድን አጥንቶች ሥር የሚገኝ የወሰጥ አካል ክፍል ነው።
2. የሳንባዎች ዋና ተግባር መተንፈስ ተብሎ የሚጠራው የጋዝ ልውውጥ ሂደት ማከናወን ነው ።

የተግባር 2.16 የሚጠበቁ መልሶች

1. ኩላሊቶች ከሆድ ዕቃው የኋላ ጡንቻ ግድግዳ አጠገብ የሚገኙ ጥንድ አካላት ናቸው።
2. -የአሲድ- ቤዝ ሚዛንን መቆጣጠር።
 - የውሃ ሚዛን መቆጣጠር።
 - የማዕድናት ሚዛን መጠበቅ።
 - መርዛማ ንጥረ ነገሮችን እና ቆሻሻ ምርቶችን ከሰውነት ማስወገድ።
 - የደም ግፊትን መቆጣጠር ናቸው።

የተግባር 2.17 የሚጠበቁ መልሶች

1. ጉብት ከሆድ ዕቃው በላይኛው ቀኝ ክፍል፣ ከዲያፍራም በታች፣ እና ከሆድ አናት፣ ቀኝ ኩላሊት እና አንጀት ላይ ይገኛል።
2. ጉብት ኬሚካሎችን ያሟጥጣል፣ መድሃኒቶችን ያዋህዳል።

2.2.2. የምግብ መፍጫ አካላት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፡-

-ዋና ዋና የምግብ መፍጫ አካላትን ይዘረዝራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረተ ሀሳቦች

አፍ፣ ጨንፈ፣ ትንሹ አንጀትና ትልቁ አንጀት የምግብ መፈጨት ስርዓትን የሚያከናውኑ አካላት ናቸው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የሰው ምግብ መፍጫ አካላትን የሚያሳዩ ስዕሎች
- ✓ የሰው ምግብ መፍጫ አካላትን የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች
- ✓ የከብት፣ የበግ ወይም የፍየል አንጀት

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ የምግብ መፍጫ አካላት ላይ ተጨማሪ መረጃ መስብሰብ
- ✓ ተማሪዎች የምግብ መፍጫ አካላት ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡

1. የሰወነታችን የምግብ መፍጫ አካላትን መገኛ ቦታዎች ጥቀሱ።
2. የምግብ መፍጫ አካላትን ተግባር ዘርዘሩ።

- የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባራት፡ ተግባር 2.18ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር

-ቡድን ሲመሰርቱ ያታና እንቅስቃሴን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች

የተግባር 2.18 የሚጠበቁ መልሶች

1. ከአፍ ጀምሮ እስከ ፊንጢጣ ያሉና በቱቦ የሚገናኙ የአካል ክፍሎች የምግብ መፍጫ አካላት ናቸው።
2. ከአፍ የምግብ መፈጨት ሂደት ይጀምርና ልመቱ የተጠናቀቀው ምግብ በትንሹ አንጀት ግድግዳ ላይ ሰርጎ ከደም ጋር የሚቀላቀሉበት ሂደትንና በትልቁ አንጀት ላይ ወሃ የሚሰርግበትን ያካትታል።

መልመጃ 2.2 መልስ

ከጥያቄ ቁጥር 3 በስተቀር ከተግባር 13-17 ያሉ መልሶችን ይመልከቱ

የጥያቄ ቁጥር 3 መልስ- ልብና ኩላሊት ደም በመስጠትና በመቀበል ስለምገናኙ የአንደኛው ችግር በሌላኛው ላይ ተጽዕኖ አለው።

2.3. የቁስ አካል አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት

የክፍለ ጊዜ ብዛት-7

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

➤ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፡-

-ቁስ አካል ማንኛውም መጠነ ቁስ ያለው ቦታ የሚይዝ ነገር መሆኑን ይገልጻሉ።

-አንዳንድ የቁስ አካል አካላዊ ባህሪያትን ይገልጻሉ።

-አንዳንድ የቁስ አካላትን ኬሚካላዊ ባህሪያትን ይገልጻሉ።

-ቀላል ሙከራዎችን በመጠቀም አካላዊ ለውጥን በተግባር ያሳያሉ።

-ቀላል ሙከራዎችን በመጠቀም ኬሚካላዊ ለውጥ በተግባር ያሳያሉ።

-አካላዊና ኬሚካላዊ ለውጥ መካከል ንጽጽር ያደርጋሉ።

የንዑስ ርዕሱ ይዘቶች ፡-

- የቁስ አካል ትርጉም
- የቁስ አካል ባህሪያት

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳቦች

ቁስ አካል ማለት ቦታ የሚይዝና መጠነቁስ ያለው ማንኛውም ነገር ነው። ቁሶች የተሰሩት በዓይን ከማይታዩ ረቂቅ አተሞች ነው። የማንኛውም ቁስ አካል ሁኔታ በሶስት ይከፈላል። እነሱም ጠጣር ፈሳሽ እና ጋዝ ናቸው። ቁሶች የራሳቸው የሆነ አካላዊና ውስጣዊ ባሕሪያት አላቸው። ቁስ አካላት አንዳቸው ከሌላቸው የሚለዩባቸው አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪያት አሏቸው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ ዉሃ እንደ ፈሳሽ፣ ጠጠር እንደ ጠጣር እና የተነፋ አፋፋ እንደ ጋዝ
- ✓ ተርሞሜትር፣ ወረቀት፣ ሻማ፣ ቅቤ /ቀላጭ/ ቅባት እና ክብሪት

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለ ቁስ አካል ተጨማሪ መረጃ መስብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ቁስ አካል ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ወይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ማዘጋጀት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ:-
 1. ቁስ አካል ማለት ምን ማለት ነው?
 2. መጠነ ቁስ ምንድን ነው?
 3. የቁስ አካል ምሳሌዎችን ስጡ።
- የትምህርቱ አቀራረብ
 - ተግባራት፡ ተግባር 2.19-2.24ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
 - የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች

የተግባር 2.19 የሚጠበቁ መልሶች

1. ለቁሶች የተሰጠው መጠሪያ ቁስ አካል የሚል ነው።
2. ቦታ የሚይዝና ክብደት ያለው ነገር ቁስ ነው
3. ውሃ፣ ድንጋይ፣ ብረት፣ እንጨት፣ የቤት ቁሳቁሶች፣ ህይወት ያላቸው ነገሮች በሙሉና የመሳሰሉት ቁስ አካላት ናቸው።

የተግባር 2.20 የሚጠበቁ መልሶች

1. የቁስ አካል ባህሪያት ማለት ቁስ አካላት አንዳቸው ከሌላቸው የሚለዩባቸው መሠረታዊ ልዩነቶች ናቸው።
2. የአካላዊ ባህሪይ እና ኬሚካላዊ ባህሪይ ናቸው።

የተግባር 2.21 የሚጠበቁ መልሶች

በቀላሉ የሚለዩ ባሕሪያትን እና የሚከናወነው ለውጥ ዋናው ነገር ሳይለወጥ በነበረበት የሚቆይበት ሂደት ነው።

የተግባር 2.22 የሚጠበቅ የመልስ አቅጣጫ

ተማሪዎች ከአካባቢያቸው ጠጣር ፈሳሽና ጋዝ የሆኑትን ነገሮች እንዲያቀርቡና እንዲለዩ ይደረግ

የተግባር 2.23 የሚጠበቅ የመልስ አቅጣጫ

ተግባሩን ከሰሩ በኋላ አካላዊ ለውጥ መሆኑን ያስረዱ

የተግባር 2.24 የሚጠበቅ መልስ

1. በቀላሉ እይታ የማይለዩና አንድ ቁስ በውስጡ ምን ዓይነት ነገሮች እንዳሉት፣ ከምን እንደተሠራ የሚገለፁ ባሕሪያት

2. ለምሳሌ ካርቦን ዲኦክሳይድ ከአንድ ካርቦን አተም አንዲሁም ከሁለት አክሲዲን አተም የተሠራ ነው።

የመልመጃ 2.3 መልስ

ሀ/ እዉነት / ሐሰት

- 1. እዉነት
- 2. ሐሰት
- 3. እዉነት
- 4. ሐሰት
- 5. እዉነት

ለ/ አዛምድ

- 1. ሐ
- 2. ሀ
- 3. መ
- 4. ሠ
- 5. ለ

2.4. የጥላ አፈጣጠር እና የብርሃን ባህሪያት

የክፍለ ጊዜ ብዛት-7

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

➤ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ከተማሩ በኋላ፡-

-ጥላ ማለት ምን እንደሆነ ይገልጻሉ።

-ጥላ እንዴት እንደሚፈጠር ያብራራሉ።

-የብርሃን ባህሪያትን ይዘረዝራሉ።

የንዑስ ርዕሱ ይዘቶች፡-

- የጥላ አፈጣጠር
- የብርሃን ባህሪያት

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳቦች

ጥላ በብርሃን ጨረሮች እና ወለል መካከል በሚመጣ አካል የተፈጠረ ጨለማ ቦታ ነው።
ብርሃን በኤሌክትሮማግኔቲክ ሞገዶች ውስጥ የሚንገዝ አንድ የኃይል ዓይነት ነው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

✓ ጥላ፣ ብርሃን

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለ ጥላና ብርሃን ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ጥላና ብርሃን ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ፡-

1. ጥላ ምንድን ነው እንዴት ይፈጠራል?
2. የብርሃን ባህሪያትን ዘርዝሩ።

- የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባራት፡ ተግባር 2.25-2.26ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር

-ቡድን ስመሰርቱ ያታና እንቅስቃሴን መሰረት ማድረግና የቡድን አባላቱን ማሰባጠር

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

መልሶች

የተግባር 2.25 የሚጠበቁ መልሶች

1. ጥላ ማለት አንድ ነገር የብርሃንን ምንጭ ሲያግድ የሚፈጠር ጥቁር ቅርፅ ነው።
2. ጥላ የሚፈጠረው ግልጽ ያልሆነ ነገር ወይም ቁሳቁስ በብርሃን ጨረር መንገድ ላይ ሲቀመጥ ነው።

የተግባር 2.2 የሚጠበቁ መልሶች

1. መምጠጥ፣ ማንጸባረቅ፣ ማስተላለፍ እና መበታተን የብርሃን ባህሪያት ናቸው።

የመልመጃ 2. 4 መልስ

ሀ/ እዉነት/ሐሰት

1. እዉነት
2. ሐሰት
3. እዉነት

ለ/ ከ1-2 ያሉት በተገባር 25-26

ጥያቄ ቁጥር 3 ከተግባር ቀጥሎ ለተማሪዎች የጥላን አፈጣጠር ቅደም ተከተል ያስረዱ

የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልሶች

ሀ/ እዉነት/ሐሰት

1. ሐሰት
2. ሐሰት
3. ሐሰት
4. ሐሰት
5. ሐሰት

ለ/ አዛምድ

1. ሐ
2. ሠ
3. መ
4. ሀ
5. ሰ

ሐ/ ምርጫ

1. ሐ
2. ሰ
3. መ
4. መ
5. ሀ
6. መ
7. መ
8. መ
9. መ
10. ሀ
11. ሰ

ምዕራፍ ሶስት

ተፈጥሮአዊ አካባቢያችን

የክፍለ ጊዜ ብዛት-35

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ውጤቶች፡-

ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የሙቀት መረጃ እንዴት መለካትና መመዘገብ እንደሚቻል ክህሎት ያዳብራሉ።
- በአየር ሁኔታ መተግበሪያዎች በመጠቀም የአየር ሁኔታን መዘግባችሁ ይተረጉማሉ።
- በክልላቸው ያለውን የሙቀትና የዝናብ መጠን ልዩነት ይገመግማሉ።
- የአየር ንብረትና አየር ሁኔታን ያብራራሉ።
- በክልላቸው ያለውን የአየር ንብረት እንዴት መቆጣጠር እንደሚቻል ገለጻ ይሰጣሉ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ምንነት ማብራሪያ ይሰጣሉ።
- ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን ለይታችሁ ይገልጻሉ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ጥቅምና አስፈላጊነት ያብራራሉ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት ጉዳት ምክንያቶች ይዘረዝራሉ።
- በክልላቸው የተለመዱ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች አብራራታችሁ ይናገራሉ።
- ስለተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ፋይዳ ይዘረዝራሉ።
- በክልላቸው እና በአካባቢያቸው ስለተለመዱ ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ ቆሻሻ አወጋገድ ዘዴዎች ያብራራሉ።

በምዕራፉ የተካተቱ ይዘቶች

- ❖ የክልላችን የአየር ንብረት
- ❖ በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች
- ❖ በክልሉ እና በዞኑ ተገቢ እና ተገቢ ያልሆኑ የቆሻሻ ማስወገጃ ተግባራት

3.1. የክልላችን የአየር ንብረት

የክፍለ ጊዜ ብዛት-12

3.1.1. የአየር ሁኔታና የአየር ንብረት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ስለ አየር ሁኔታና አየር ንብረት ምንነት ያብራራሉ።
- የአየር ሁኔታ መለኪያዎችን በመጠቀም የአካባቢያቸውን የአየር ሁኔታ ለክተው ይመዘግባሉ።
- የአየር ንብረት ዞኖችን በመለየት ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳቦች

የአየር ሁኔታ በአካባቢ አየር ውስጥ የአጭር ጊዜ ለውጦችን ያመለክታል። የአየር ንብረት ማለት አንድ ሰፊ ባለ ቦታ ላይ በረጅም ጊዜ ውስጥ ማለትም ከ30 እስከ 35 ዓመታት ያለው አጠቃላይ የአየር ጠባይ ማለት ነው። እንደ አየር ሁኔታ ሁሉ የአየር ንብረትም በአየር ውስጥ ያለውን አማካይ የዝናብ፣ የሙቀት፣ የእርጥበት፣ የነፋስ ወዘተ ሁኔታዎችን መሠረት ያደረገ ነው።

በአጠቃላይ በክልሉ የተለያዩ አካባቢዎች የሙቀት መጠኑ ከፍተኛ፣ መካከለኛ እና ዝቅተኛ ብሆንም በወቅቶች መካከል ዉስን ልዩነቶችን ያስከትላል።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ -የሙቀት መጠን መለኪያ
- ✓ የዝናብ መጠን መለኪያ
- ✓ የተለያዩ የአየር ሁኔታ የሚያሳዩ ሥዕሎችና ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች የአየር ሁኔታና የአየር ንብረት ላይ እንዴት ተጨማሪ ንብብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን መከፋፈል
ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ማቅረብ:-

1. የአየር ሁኔታ ማለት ምን ማለት ነው?
2. የአየር ሁኔታ መለኪያዎችን ዘርዝሩ።
3. የአየር ንብረት ዞኖችን ዘርዝሩ።

ከተግባር 3.1-3.4 ያሉትን ጥያቄዎች ከተማሪ መጻፍ በመውሰድ በየክፍለ ጊዜ ያቅርቡ

• የትምህርቱ አቀራረብ
ተግባራት፡ ተግባር 3.1-3.2ን በቡድን ሆነው እንድወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንድያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

- ቡድን እንድያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
- የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
- የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
- የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ስያብራሩ መገምገም
- ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.1 የሚጠበቁ መልሶች/ የመልስ አማራጮች/

1. የአየር ሁኔታ በአካባቢ አየር ውስጥ የአጭር ጊዜ ለውጦችን ያመለክታል። በዚህም መሠረት በየደቂቃው፣ በየሰዓቱና በየቀኑ የሚከሰተው የዕለቱ የፀሃይ ሙቀት የዝናብ፣ የቅዝቃዜ፣ የነፋስ ወዘተ መቀያየር ነው።
2. ዕለታዊ የአየር ሁኔታ (ጠባይ) የትንበያ መረጃ የሚከተሉትን ጥቅሞች ያስገኛል።
 - ለመንገደኞች የአወርጥላን በረራ ቅድመ ዝግጅት ለማድረግ።
 - የዕለቱን የአለባበስ ሁኔታን በማስተካከል ጥንቃቄ ለመውሰድ።
 - ምርትን ለመስብሰብ።
 - ዘር ለመዝራት።
 - ክእደጋ ራስን ለመጠበቅ።
3. የዕለታዊ የአየር ሁኔታን ለመለካት ከሚያገለግሉ መሣሪያዎች መካከል ዋና ዋናዎቹ ዊንድ ቬን (የነፋስ አቅጣጫ ጠቋሚ)፣ ሬን ጌጅ (የዝናብ መጠን መለኪያ)፣ ቴርሞሜትር (የሙቀት መጠን መለኪያ) እና አኒሞ ሜትር (የነፋስ ፍጥነት መለኪያ) ናቸው።
4. ቴርሞሜትር በመጠቀም የአለቱን የአየር ሙቀት መጠን ለክተው ያሳያሉ።

የተግባር 3.2 የሚጠበቁ መልሶች/ የመልስ አማራጮች/

1. የአየር ንብረት ማለት በአንድ ሰፋ ባለ አካባቢ በረጅም ጊዜ ማለትም ከ30 እስከ 35 ዓመታት የሚከሰት አማካይ የአየር ሁኔታ ነው። የአየር ንብረት በአየር ውስጥ ያለውን አማካይ የዝናብ፣ የሙቀት፣ የእርጥበት፣ የነፋስ ወዘተ ሁኔታዎችን መሠረት ያደረገ ነው።
2. ከባህር ጠለል በላይ ባለው ከፍታ መሠረት በክልሉ የተለያዩ የአየር ንብረት ዞኖች አሉ። በረሃ፣ ቆላ፣ ወይናደጋ፣ ደጋ (ቀዝቀዝ ያለ ዞን)

3.1.2. የአየር ንብረት አካላት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት፡

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- ስለአየር ንብረት አካላት ይዘረዝራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የአየር ንብረት አካላት ከሚባሉት መካከል ዋና ዋናዎቹ የፀሐይ ጨረር፣ የአየር ብዛት፣ የአየርግሬት፣ የውቅያኖስ ሞገድ፣ የመሬት-አቀማመጥ፣ እርጥበት ዝናብና

ደመናነት ናቸው።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- የንፋስ መጠን መለኪያ
- የዝናብ መጠን መለኪያ
- የተለያዩ የአየር ሁኔታ የምያሳዩ ሥዕሎችና ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ አየር ንብረት አካላት ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች አየር ንብረት አካላት ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
- የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ፡-

1. የአየርንብረት አካላትን ዘርዘራችሁ አብራሩ።

ተግባራት፡ ተግባር 3.3ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

- ቡድን እንዲያዋቅሩ በማመቻቸት መጀመር
- የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
- የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
- የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
- ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.3 መልስ

1. የአየር ንብረት አካላት ከሚባሉት መካከል ዋና ዋናዎቹ የፀሐይ ጨረር፣ የአየር ብዛት፣ የአየርግሬት፣ የውቅያኖስ ሞገድ፣ የመሬት አቀማመጥ፣ እርጥበት ዝናብና ደመናነት ሲሆኑ በተማሪው መማሪያ መጽሐፍ ላይ ተበራርተዋል።

3.1.3. የአየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የአየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮችን ዘርዝረው ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረተ ሀሳብ

የከባቢ የአየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮች መካከል ዋና ዋናዎቹ ኬክሮስ፣ ከፍታና የውቅያኖስ ሞገድ ናቸው።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ የተለያዩ የአየር ካርታዎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
 - መ. ቅድመ ዝግጅት
 - ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
 - ✓ አየር ንብረት አካላት ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
 - ✓ ተማሪዎች አየር ንብረት አካላት ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማቻቸት
 - ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ፡-

1. አየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮችን ዘርዝሩ።

ተግባራት፡ ተግባር 3.4ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.4 የሚጠበቁ መልሶች/ የመልስ አማራጮች/

የከባቢ የአየር ንብረትን የሚቆጣጠሩ ነገሮች መካከል ዋና ዋናዎቹ ኬክሮስ፣ ከፍታ፣ ከመሬት እና ከውሃ ርቀት ከባህር ርቀት፣ የውቅያኖስ ሞገዶች ሲሆኑ ሌሎችም ሊነሱ የሚችሉ ሐሳቦች ይኖራሉ።

የመልመጃ 3.1 መልስ

በተማሪዎች ተግባር መልሶች ላይ በተገለጸው መሰረት ተማሪዎች በትክክል መሥራታቸውን ማረጋገጥ።

3.2. በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተፈጥሮ ሀብቶች

የተመደበ ክፍለ ጊዜ-18

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች፡

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የተፈጥሮ ሀብት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ያብራራሉ።
- በክልላቸው ውስጥ የሚገኙትን የተለያዩ የተፈጥሮ ሀብቶች ይለያሉ።
- በታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች መካከል ያለውን ልዩነትና አንድነት ይናገራሉ።
- በክልላቸውና በአካባቢያቸው ስላለው የተፈጥሮ ሀብት አጠቃቀምና ሀገር በቀል የአጠባበቅ ዘዴዎች ይዘረዝራሉ።
- በክልላቸውና በአካባቢያቸው ስላለው ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ የቆሻሻ አወጋገድ ልማዶች ይገልጻሉ።

❖ የንዑስ ርዕስ ይዘቶች፡-

- የተፈጥሮ ሀብቶች ምንነት
- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የዱር እንስሳትና ማዕድናት
- ታዳሽ የተፈጥሮ ሀብቶች
- ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች
- የተፈጥሮ ሀብት ጥቅምና አስፈላጊነት
- የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት ምክንያቶች
- ሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ
- የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ አስፈላጊነት

3.2.1. የተፈጥሮ ሀብቶች ምንነት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የተፈጥሮ ሀብት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳብ

የተፈጥሮ ሀብቶች የምንላቸው ለሰው ልጅ ሕልውና አስፈላጊ የሆኑ ማናቸውም በተፈጥሮ አካባቢ የሚገኙ ነገሮች ሲሆኑ ዋና ዋናዎቹ አየር፣ ውሃ፣ የተፈጥሮዘይት፣ ማዕድናት፣ የፀሀይኃይል፣ እፀዋት፣ እንስሳትና የመሣሰሉት ናቸው።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ የተፈጥሮ ሀብት ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች የተፈጥሮ ሀብት ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ:-

1. ተፈጥሮ ሀብት ማለት ምን ማለት ነው?

ከተግባር 3.5 ላይ ያሉትን ጥያቄዎች በክፍለ ጊዜው ለተማሪዎች ያቅርቡ

ተግባራት፡ ተግባር 3.5 በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረመልስ በመስጠት የየዕለቱን

የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.5 የሚጠበቁ መልሶች/ የመልስ አማራጮች/

1. የተፈጥሮ ሀብቶች ሕይወትን ለመደገፍ እና የሰዎችን ፍላጎት ለማሟላት የሚያገለግሉ በተፈጥሮ የተገኙ ነገሮች ናቸው።
2. የደቡብ ክልልም በርካታ የተፈጥሮ ሀብት ባለቤት ሲሆን ለምሳሌ፡- እንስሳት፣ ዕዕዋት፣ ወሃ፣ አፈር፣ የፀሐይ ብርሃን፣ የተለያዩ ማዕድናት የመሳሰሉት ይገኙበታል።

3.2.2. በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የዱር እንስሳት እና ማዕድናት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የዱር እንስሳትና ማዕድናትን ዘርዝረው ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የዱር እንስሳት የሚባሉት ለማዳ ያልሆኑና ከሰዎች ርቀው በጫካ ጥቅጥቅ ደኖችና ዋሻዎች እንዲሁም በተከለሉ ፓርኮች ውስጥ የሚኖሩ እንስሳት ናቸው። በተጨማሪም እንደ ሀገር ከሚታወቁ ፓርኮች መካከል ነጭ ሣር፣ ማጎ እና ኦሞ ብሔራዊ ፓርኮች በዚህ ክልል ውስጥ ስለሚገኙ እጅግ ብዙ ቁጥር ያላቸው እንደ አንበሳ፣ ጎሽ፣ ነብርና አጋዘን የመሳሰሉ የዱር እንስሳት በክልሉ ይገኛሉ። ማዕድናት ስንል ከመሬት ውስጥ በቁፋሮ የሚገኙ እንደ ወርቅ፣ አልማዝ፣ መዳብ እና የተለያዩ የብረት ዓይነቶችን ነው። በደቡብ ክልል የማዕድን ሥራ በአጥጋቢ ሁኔታ ተሠርቷል ለማለት ባያስደፍርም በክልሉ በተለያዩ አካባቢዎች በባህላዊ መንገድ በቁፋሮ የተገኙ ማዕድናት እንዳሉ ይታወቃል።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለዱር እንስሳት ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለዱር እንስሳት እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
ሠ.የመማር ማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ:-

1. የዱር እንስሳት ማለት ምን ማለት ነው?

ተግባር 3.6 ላይ ያሉትን ጥያቄዎች በክፍል ጊዜው

ለተማሪዎች ያቅርቡ

ተግባራት: ተግባር 3.6 የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍል ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.6 የሚጠበቁ መልሶች/ የመልስ አማራጮች/

1. የዱር እንስሳት የሚባሉት ለማዳ ያልሆኑና ከሰዎች ርቀው በጫካ ጥቅጥቅ ደኖችና ዋሻዎች እንዲሁም በተከለሉ ፓርኮች ውስጥ የሚኖሩ እንስሳት ናቸው።
2. አንበሳ፣ ጎሽ፣ ነብርና አጋዘን የመሳሰሉ የዱር እንስሳት በክልሉ ይገኛሉ።
3. ለምሳሌ:- ወርቅ በሽካ፣ በቤንች ማጂ እና በደቡብ ኦሞ ዞኖች፣ እንዲሁም የብረት ማዕድን በካፋ ዞን በባህላዊ ቁፋሮ እንደሚገኙ ይታወቃል።

ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ውስጥ የሚገኙ ታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የተፈጥሮ ሀብቶች ታዳሽ እና ታዳሽ ያልሆኑ ሀብቶች ተብለው በሁለት ይከፈላሉ። ታዳሽ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ራሳቸውን መተካት የሚችሉ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ነው። ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ዳግም የማይታደሱ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ነው። ያለማቋረጥ ጥቅም ላይ ከዋሉ ያልቃሉ ወይም ዳግም ተመልሰው ሊገኙ አይችሉም። ስለዚህም ከአገልግሎት አንጻር ተመሳሳይ ግልጋሎት ያላቸውና ሊተካቸው የሚችሉ ሌሎች ሀብቶች ሊገኝላቸው ያስፈልጋል።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለታዳሽና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች እንዴት ተጨማሪ ንብብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ፡-
- 1. ታዳሽ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ምን ማለት ነው?
- 2. ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ምን ማለት ነው?

ተግባር 3.7 እና 3.8 ላይ ያሉትን ጥያቄዎች በየክፍለ ጊዜው ለተማሪዎች ያቅርቡ

ተግባራት፡ ተግባር 3.7-3.8 የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ሠ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት

ተግባር 3.7 መልሶች

1. ዕዕዋት፣ እንስሳት፣ ዉሃ፣ ፀሐይ ወዘተ
2. እነዚህም ራሳቸውን በመዋለድ፣ በመራባትና በመትከል በሌሎችም መንገዶች መተካት የሚችሉ ናቸው።

ተግባር 3.8 መልሶች

1. ታዳሽ ያልሆኑ ተፈጥሮአዊ ሀብቶች ማለት ዳግም የማይታደሱ የተፈጥሮ ሀብቶች ማለት ነው። ያለማቋረጥ ጥቅም ላይ ከዋሉ ያልቃሉ። ዳግም ተመልሰው ሊገኙ አይችሉም።
2. ወርቅ፣ መዳብ፣ ብረት፣ ነሀስ፣ ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

3.2.3. የተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅምና አስፈላጊነት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- የተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅምና አስፈላጊነት ዘርዝረው ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳብ

የተፈጥሮ ሀብቶች ዘርፈ ብዙ ጥቅም አላቸው። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ ለዕቃ ማምረት፣ ለምግብነት ፣ ለነዳጅ እና ጥሬ ዕቃዎችን ለማምረት ናቸው። ሰዎች የሚመገቡት ምግብ ሁሉ ከእዕዋት ወይም ከእንስሳት የሚገኝ ነው። እንደ ከሰል ፣ የተፈጥሮ ጋዝ እና ዘይት ያሉ የተፈጥሮ ሀብቶች ሙቀትን እና ኃይልን ይሰጣሉ። በተጨማሪም የሀገራችንን ኢኮኖሚ ለማሳደግ እና የተፈጥሮ ሀብት ሚዛንን ለመጠበቅ ያላቸው ፋይዳም ቀላል የሚባል አይደለም።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅም ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅም እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ፡-
- 1. በአካባቢያችሁ የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብቶች ጥቅም ዘርዝሩ።
 - ተግባር 3.9 ላይ ያለውን ጥያቄ በየክፍለ ጊዜው ለተማሪዎች ያቅርቡ
 - ተግባራት፡ ተግባር 3.9 ላይ የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

-በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም

-በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

-የክፍል ሥራ መስጠት

-የቤት ሥራ መስጠት

የተግባር 3.9.መልስ

1. የተፈጥሮ ሀብቶች ለዕቃ ማምረት ምግብ ፣ ነዳጅ እና ጥሬ ዕቃዎችን ጌጣጌጦችን እና ሌሎችንም ለማምረት ያገለግላሉ።

3.2.4. የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ምክንያቶችና ወጤቶች

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች

• የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ምክንያቶች

• የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ወጤቶች

የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ምክንያቶች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

• የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት ምክንያቶችን ያብራራሉ።

ሀ. የተምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት አጠቃላይ ለተፈጥሮ ሚዛን መዛባት ያለው ተጽዕኖ እጅግ ከፍተኛ ነው። የተፈጥሮ ሀብቶችን ሊጎዱ የሚችሉ በርካታ ተግባራት ያሉ ሲሆን ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው።

- የህዝብ ብዛት
- የተፈጥሮ ሀብቶችን ከመጠን በላይ መጠቀም
- የኢንዱስትሪ እና የቴክኖሎጂ ልማት
- ሰደድ እሳት

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ምክንያቶች ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ:-
 - በአካባቢያችሁ የሚገኙትን የተፈጥሮ ሀብቶች ሊጎድ የሚችሉ ተግባራትን ዘርዝሩ።
 - ተግባር 3.10 ላይ ያለውን ጥያቄ በየክፍለ ጊዜው ለተማሪዎች ያቅርቡ
 - ተግባራት፡ ተግባር 3.10 ላይ የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ
 - የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 - ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት
- የመስክ ምልክታ

የተግባር 3.10 መልስ

1. የህዝብብዛት፣ ደካማ የእርሻ ልምዶች፣ የተፈጥሮ ሀብቶች ከመጠን በላይ መጠቀም፣ የኢንዱስትሪ እና የቴክኖሎጂ ልማት፣ ሰደድ እሳት ዋና ዋናዎች ናቸው።

የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት የሚያስከትላቸው ዉጤቶች
ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት የሚያስከትለውን ዉጤት ያብራራሉ።

ሀ. የተምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የተፈጥሮ ሀብቶችን በጥንቃቄ መጠቀም ያስፈልጋል። ምክንያቱም ቀጣይነት ያለው የአካባቢ መጎዳት እንደ ብዝሃ ሕይወት፣ ሥነምህዳር፣ የተፈጥሮ ሀብቶች እና መኖሪያዎች ያሉ የአካባቢውን የተለያዩ ገጽታዎች ሙሉ በሙሉ ሊያጠፋ ይችላል። በተጨማሪም የአየር-ብክለት፣ የአሲድ ዝናብ መፈጠር፣ በረሃማነት፣ ድርቅና ረሃብ፣ የሰዎች ካሉበት ቦታ መፈናቀል የመሳሰሉ ችግሮችን ያስከትላል።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ዉይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልክታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ወጤቶች ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት ወጤቶች ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - ተግባር 3.11 ላይ ያለውን ጥያቄ በየክፍለ ጊዜውለተማሪዎች ያቅርቡ
 - ተግባራት፡ ተግባር 3.11 ላይ የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት
 - የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
 - የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ
 - የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
 - ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት
- የመስክ ምልክታ

የተግባር 3.11.መልስ

1. ቀጣይነት ያለው የተፈጥሮ ሀብቶች መጎዳት እንደ ብዝሃ ሕይወት፣ ሥነምህዳር፣ የተፈጥሮ ሀብቶች እና መኖሪያዎች ያሉ የአካባቢውን የተለያዩ ገጽታዎች ሙሉ በሙሉ ሊያጠፉ ይችላል። በተጨማሪም የአየር-ብክለት፣ የአሲድ ዝናብ መፈጠር፣ በረሃማነት፣ ድርቅና ራሃብ፣ የሰዎች ካሉበት ቦታ መፈናቀል ወዘተ ችግሮችን ያስከትላል።

3.2.5. ሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ሀገር በቀልና በአካባቢያቸው የተለመዱ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎችን ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

በክልሉ አብዛኛው አካባቢዎች ሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች በስፋት ይተገበራሉ። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ እርከን መሥራት አፈራርቆ፣ መዝራት (ሰብልን ማፈራረቅ)፣ የግጦሽ ቦታዎችን መለየት፣ እዳሪ መሬት(መሬትን ማሳረፍ)፣ በመሥመር መዝራት፣ የተፈጥሮ ማዳብሪያ መጠቀም እና ዕጽዋት መትከል ናቸው።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - ተግባር 3.12 ላይ ያለውን ጥያቄ በየክፍለ ጊዜውለተማሪዎች ያቅርቡ
 - ተግባራት፡ ተግባር 3.12 ላይ የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

- የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/
- የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ
- የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም
- ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት
- የመስክ ምልክታ

የተግባር 3.12.መልስ

ስለአካባቢ ጥበቃ ሰፊ ልምድ ያላቸውን ግለሰቦች በመጋበዝ የሚተገበር

3.2.6. የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ አስፈላጊነት

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ አስፈላጊነት ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሠረታዊ ሐሳብ

የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ በርካታ ጥቅሞች አሉት። ከነዚህም መካከል ዋና ዋናዎች የአካባቢን የአየር ሚዛን ለመጠበቅ እና ፍላጎቶቹን ሙሉ በሙሉ ለማርካት ይረዳል፤ ለኢኮኖሚ እድገት፤ ለኢንዱስትሪ ጥሬ ዕቃነት፤ ለዱር እንስሳት መጠለያ፤ ለሀገርዕድገት፤ ጤናማ ሕይወት ለመኖር አስፈላጊ ናቸው።

ለ. መርጃ መሳሪያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ
- ምልክታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ ስለሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ ጥቅሞች ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች ስለሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ ጥቅሞች ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

ተግባር 3.13 ላይ ያለውን የማነቃቂያ ጥያቄ በየክፍለ ጊዜው ለተማሪዎች ያቅርቡ

ተግባራት: ተግባር 3.13 ላይ የቀረበውን ጥያቄ በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በክፍለ ጊዜው በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንወን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ረ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት
- የመስክ ምልከታ

ተግባር 3.13 መልሶች

- ❖ የአካባቢን የአየር ሚዛን ለመጠበቅ እና ፍላጎቶቹን ሙሉ በሙሉ ለማርካት ይረዳል።
- ❖ ለኢኮኖሚ እድገት።
- ❖ ለኢንዱስትሪ ጥሬ ዕቃነት።
- ❖ ለዱር እንስሳት መጠለያ።
- ❖ ለሀገር ዕድገት።

❖ ጤናማ ሕይወት ለመኖር አስፈላጊናቸው።

የመልመጃ 3.2 መልስ

የዚህ መልመጃ መልሶች በተለያዩ የተግባር ክፍሎች ስለቀረቡ ተማሪዎች መመለሳቸውን ያረጋገጡ።

3.3. የቆሻሻ አወጋገድ ተግባሮች/ልማዶች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ቆሻሻ በአካባቢያችን አየር ንብረት ላይ የሚያስከትለውን ተፅዕኖ ይዘረዝራሉ።
- ቆሻሻ እንዴት መወገድ እንዳለበት ይገልጻሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሀሳብ

ቆሻሻ ጠጣር ወይም ፈሳሽ ሊሆን ይችላል። ቆሻሻ በአካባቢም ሆነ በሰው ልጅ ጤና ላይ ከፍተኛ ተጽእኖ አለው። ስለዚህ ቆሻሻን በተገቢ መንገድ ማስወገድ ያስፈልጋል። ተገቢ ከሆኑ የቆሻሻ አወጋገድ ዘዴዎች መካከል ፕላስቲክ ነክ ያልሆኑ ደረቅ ቆሻሻን ሰብስቦ መቅበር፣ የአየር ብክለት የሚያስከትሉ ደረቅ ቆሻሻን ሰብስቦ ማቃጠል፣ ፈሳሽ ቆሻሻን በተወሰነለት ጉድጓድ በማጠራቀም ማስወገድ፣ መጸዳጃ ቤት መጠቀም እና እንደገና መልሶ መጠቀም ናቸው። ተገቢ ያልሆነ የቆሻሻ አወጋገድ ዘዴ ማለት ቆሻሻን በአግባቡ ባለማስወገድ ዕጽዋትን፣ እንስሳትን፣ ሰውን፣ አፈርን፣ አየርን እና ውሃን የሚመርዙ በረጅምም ሆነ በአጭር ጊዜ ውስጥ ጉዳት ሊያስከትሉ የሚችሉ ተረፈ ምርቶችን ሁሉ ያጠቃልላል።

ለ. መርጃ መሳርያ

- ✓ ሥዕሎች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማሪያ ስነ ዘዴ

- ገለጻ
- የቡድን ወይይት
- በጥያቄና መልስ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በቆሻሻ አወጋገድ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች በቆሻሻ አወጋገድ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማቻቸት

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

ሠ. የመማር ማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ:-

ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ የቆሻሻ አወጋገድ ተግባራትን በዝርዝር ግለጹ።

ተግባራት: ተግባር 3.14ን በቡድን ሆነው እንዲወያዩ ማድረግና እያንዳንዱ ቡድን በተወካዩ አማካኝነት ለክፍሉ ተማሪዎች ሪፖርት እንዲያደርጉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት

-የቡድኑን ተግባር ማስተዋወቅ /መግለጽ/

-የተግባሩን ክንውን መከታተልና መደገፍ

-የወይይቱን አንኳር ሀሳብ ተማሪዎች ሲያብራሩ መገምገም

-ተማሪዎች ባቀረቡት የወይይት ሀሳብ ላይ ግብረ መልስ በመስጠት የየዕለቱን የትምህርት ይዘት ቁልፍ ነጥቦችን ማስረዳት

ፈ. የምዘና ስልቶችና ዝርዝር ተግባራት

- በቡድን ገለጻ ወቅት መገምገም
- በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የክፍል ሥራ መስጠት
- የቤት ሥራ መስጠት
- የመስክ ምልክታ

የተግባር 3.14 የሚጠበቁ መልሶች

1. ቆሻሻ የተለያዩ ቦታዎች ሊጣል ይችላል።
2. ተገቢ ከሆኑ የቆሻሻ አወጋገድ ዘዴዎች መካከል ፕላስቲክ ነክ ያልሆነ ደረቅ ቆሻሻን ሰብስቦ መቅበር፣ የአየር ብክለት የማያስከትሉ ደረቅ ቆሻሻን ሰብስቦ ማቃጠል፣ ፈሳሽ ቆሻሻን በተወሰነለት ጉድጓድ በማጠራቀም ማስወገድ፣ መጸዳጃ ቤት መጠቀም እና እንደገና መልሶ መጠቀም ናቸው። ተገቢ ያልሆነ የቆሻሻ አወጋገድ ዘዴዎች በርካታ ቢሆኑም የተወሰኑት እንደሚከተለው ቀርቦዋል።

- ቆሻሻን በየቦታው መጣል
 - በየቦታው መጸዳዳት
 - በየአካባቢው የተሰበሰቡ ቆሻሻዎችን አለማስወገድ
 - ቆሻሻን በዓይነት ለይቶ አለማስወገድ
 - ፈሳሽ ቆሻሻን በወንዞች፣ ምንጮች፣ የወሃ ቱቦዎች እና በመኖሪያ አካባቢ መድፋት
3. ቆሻሻን ማስወገድ በቀዳሚነት የእያንዳንዱ ግለሰብ፣ ማህበረሰብ እና ለዚህ ጉዳይ ኃላፊነት የተሰጣቸውን አካላት ሊያጠቃልል ይችላል።

የመልመጃ 3.3 መልሶች

የዚህ መልመጃ መልሶች ከላይ በተግባራት ሥር የቀረቡ ሰለሆነ ተማሪዎች በትክክል መሥራታቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

የምዕራፍ ሶስት ማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

ሀ. እውነት/ሐሰት

1. እውነት
2. እውነት
3. ሐሰት
4. እውነት
5. እውነት

ለ. አዛምድ

1. ሐ
2. ለ
3. መ
4. ረ
5. ሀ

ሐ. ምርጫ

1. ሐ
2. መ
3. መ
4. ለ
5. መ
6. መ

መ. አጭር መልስ

1. የዕለታዊ የአየር ሁኔታን ለመለካት የሚያገለግሉ የተለያዩ መሣሪያዎች አሉ። ከነዚህም መካከል ዋና ዋናዎቹ ዊንድ ቬን (የንፋስ አቅጣጫ ጠቋሚ)፣ ሬንጌጅ (የዝናብ መጠን መለኪያ)፣ ቴርሞሜትር (የሙቀት መጠን መለኪያ) እና አኒሞ ሜትር (የንፋስ ፍጥነት መለኪያ) ናቸው።
2. የአየር ንብረት መዛባት ለዱር እንስሳት በርካታ ተጽዕኖዎች አሉት። ለምሳሌ የጤና ችግር፣ የምግብና የመጠጥ ዉሃ እጥረት፣ የመጠለያ (የመሸሸጊያ) እጥረት እና ሌሎችም።
3. የአየር ንብረት አካላት ከሚባሉት መካከል ዋናዎቹ የፀሐይ ጨረር፣ የአየር ብዛት፣ የአየር ግፊት፣ የውቅያኖስ ምግብ፣ የመሬት አቀማመጥ፣ እርጥበት ዝናብና ደመናነት ሲሆኑ እንደሚከተለው በአጭሩ ተበራርተዋል።
4. ማገዶ መ ቁረጥ፣ ደን መጨፍጨፍ፣ እንስሳትን ማደን፣ ማዕድን ቁፋሮ፣ የእርሻ መሬት ምንጣሮና ማቃጠል ወዘተ ተግባራት የተፈጥሮ ሀብት ላይ በቀጥታ ጉዳት ያደርሳል።
- 5.6. እና 7. መልሶቻቸው በተለያዩ ተግባራት ሥር የቀረቡ ስለሆነ ደግሞ መመልከት ያስፈልጋል።

ምዕራፍ አራት

ማህበራዊ አካባቢያችን

የክፍለ ጊዜ ብዛት-42

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ውጤቶች፡-

ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ውስጥ ያሉ የተለያዩ የአለባበስ፣ አመጋገብ፣ የግጭት አፈታት ባህሎችን ያብራራሉ።
- በክልላቸው ውስጥ የባህል ብዝሃነት ያለውን ፋይዳ ይዘረዝራሉ።
- በክልሉ ውስጥ ስለ ተፈጥሮ ሃብት አጠባበቅ እና የተለያዩ ሃገር በቀል ልምዶች ማብራሪያ ይሰጣሉ።
- በክልሉ ውስጥ ዋና ዋና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች ይተነትናሉ።
- በክልሉ የምርቶች የማሻሻያ ልምዶች ሰፊ ማብራሪያ ይሰጣሉ።
- ስለተለያዩ የንግድ እና የሰው-የመንገድ ዘዴዎች ገለጻ ያደርጋሉ።
- በክልላችሁ ዋና ዋና ቅርሶችን ለይተው ይጠቅሳሉ።

በምዕራፉ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- ❖ በደቡብ ክልል ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ ባህሎች
- ❖ በደቡብ ክልል የተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃና እንክብካቤ
- ❖ 4.3. በደቡብ ክልል ውስጥ ዋና ዋና የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች
- ❖ 4.4. በደቡብ ክልል የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች ያላቸው አሉታዊ ተፅዕኖ
- ❖ 4.5. በደቡብ ክልል ለገበያ የሚቀርብ የተፈጥሮ ሀብትና ምርቶቻቸው የግብይት (የአሻሻያ) ልምዶች
- ❖ 4.6. በክልሉ የማንገድ ዘዴዎች
- ❖ 4.7. በክልሉ የታወቁ ቅርሶች

መግቢያ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ በደቡብ ክልል ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ ባህሎች (የክልሉ ሕዝቦች ባህላዊ አለባበስና አመጋገብ)፣ በክልሉ ውስጥ የተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ እና እንክብካቤ አስፈላጊ ባህላዊ ልምዶች፣ በክልሉ ውስጥ ዋናዎና የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች እና በክልሉ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች ያላቸው አሉታዊ ተፅዕኖ በተብራራ መልኩ ትግራላችሁ።

በመቀጠል በክልሉ ለገበያ የሚቀርብ የተፈጥሮ ሀብትና ምርቶቻቸው፣ በክልሉ የምርት አሻሻላዎች ልምዶች፣ በክልሉ የግብይት ልምዶች እንዲሁም በክልሉ በብዛት ስለተለመዱ የማንንዣ ዘዴዎችም ግንዛቤ ታገኛላችሁ። በመጨረሻም በክልሉ በታሪክ ተመዝግበው ስለተቀመጡ ቅርሶችም አጭር ማበራሪያ ታገኛላችሁ።

4.1. በክልሉ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ ባህሎች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው የሚገኙ የተለያዩ ባህሎችን ያብራራሉ።
- በክልላቸው ስለሚገኙ የተለያዩ ባህሎች ማወቅ ያለውን ፋይዳ ይገልጻሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- በደቡብ ክልል የተለያዩ ብሔረሰቦች ባህላዊ አለባበስ
- በደቡብ ክልል የተለያዩ ብሔረሰቦች ባህላዊ አመጋገብ
- በደቡብ ክልል የተለያዩ ብሔረሰቦች ባህላዊ የግጭት አፈታት ዘዴዎች

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል የተለያዩ ብሔረሰቦች እንዳሉ የሚታወቅ ሲሆን ሁሉም የየራሳቸው የማንነት መገለጫ የሆነ የአለባበስ፣ አመጋገብና የግጭት አፈታት ባህል አላቸው።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የተለያዩ የባህል ልብሶች
- ✓ የተለያዩ የባህል ምግቦች
- ✓ ስዕል
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ማመቻቸት
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ማዘጋጀት
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የተለመዱ ባህላዊ አለባበስና አመጋገብ ዘዴዎችን በጋራ ተወያዩ።

በክልሉና በአካባቢያችሁ የሚገኙትን ባህላዊ የግጭት አፈታት ዘዴዎችን ተወያዩ።

የተለያዩ ጉግል (google) እና ዩቲዩብ (you tube) መተግበሪያዎችን በመጠቀም በዚህ መጽሐፍ ያልተጠቀሱ በክልሉ የሚታወቁ ባህሎችን በሥዕል በማስደገፍ ያፉ።

የአካባቢያችሁን ባህል ማወቅ ምን ጥቅም አለው?

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 4.1 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማበራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመገለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት
- ምልክታ

የተግባር 4.1 መልሶች

1. እንደ አካባቢው ባህል ይገለጽና ክክልሉ ለናሙና የሚሆኑ ባህላዊ አመጋገብና አለባበስ ሥርዓት ይጠቀሳል።
2. በክልሉ ያተለያዩ ዞኖች ያለውን ባህላዊ የግጭት አፈታት ዘዴ ለምሳሌ የጋሞ፣ የሃዲያ፣ የካፋ፣ የጉራጌ ወዘተ ይብራራል።
3. በመምህሩ ተደግፎ የሚተገበር።
4. በመምህሩ ተደግፎ የሚተገበር።

4.2. በክልሉ የሚነገሩ ቋንቋዎች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-6

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ስለሚነገሩ ቋንቋዎች ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ክልሉ ወደ 56 የሚጠጉ ብሄረሰቦችን ያቀፈ ሲሆን የራሳቸው የተለየ መልክዓ ምድራዊ አቀማመጥ፣ ቋንቋ፣ ባህል እና ማህበራዊ መለያ ያላቸው ናቸው። እነዚህ የተለያዩ ብሔረሰቦች በአሞቲክ፣ ኩሼቲክ፣ ኒሎ-ሳሃራ እና ሴማዊ ሱፐር ቋንቋ ቤተሰቦች ውስጥ ተከፋፍለዋል።

ለ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

ሐ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መስብስብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

መ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ ስለሚነገሩ ቋንቋዎች በጋራ ተወያዩ።

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 4.2 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ሠ. የምዘና ስልቶች፡

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

4.3. በክልሉ ውስጥ ለተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ እና እንክብካቤ

የክፍል ጊዜ ብዛት-7

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ስለሚገኙ የተለያዩ ሀገር በቀል የተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ ዘዴዎችን ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ክልል ውስጥ ካሉ በርካታ ነገር ብሔረሰቦች መካከል አብዛኞቹ የራሳቸው የሆነ ባህላዊ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ልምድ አላቸው። በተለይ የኮንሶ ብሔረሰብ እርከን የመስራት ባህላዊ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ በዓለም የታወቀ ተሞክሮ ነው።

ለ. የመርጃ መሳርያ ጥቆማ

- የተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ የሚያሳዩ ስዕሎች
- የተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ የሚያሳዩ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ የመስክ ጉብኝት

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቸ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር የተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

2. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የተለመዱ ባህላዊ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎችን በጋራ ተወያዩ።

- የትምህርት አቀራረብ ተማሪዎች በተግባር 4.3 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስእንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች፡

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት
- የመስክ ጉብኝት ክትትል

የተግባር 4.3 መልስ

1. የኮንሶ ሕዝብ ባህላዊ የአፈር ጥበቃ ዘዴ፣ አግድም ማረስ፣ ሰብል ቀላቅሎ መዝራት፣ ሰብል መለዋወጥ እና ሌሎችንም ጨምሮ መዘርዘር ያስፈልጋል።

4.4. በክልሉ ውስጥ ዋና ዋና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-6

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ስለሚገኙ የተለያዩ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎችን ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ከሚዘወተሩ ምጣኔ ሃብታዊ እንቅስቃሴዎች ግብርና በግንባር ቀደም የሚጠቀስ ቢሆንም በተጨማሪ ንግድና ቱሪዝም ይገኛሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች የሚገልጽ ስዕል
- ✓ የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች የሚገልጽ ተንቀሳቃሽ ምስል

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የሚገኙ የተለያዩ ምጣኔ ሃብታዊ እንቅስቃሴዎችን በዝርዝር መዝገቡ።

• የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 4.3 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርእስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

• በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ

• የክፍል ስራ መስጠት

• ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

• የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 4.4 መልስ

1. እንደ አካባቢያችሁ ነባራዊ ሁኔታ የአመራረት ልምድ መሠረት ይዘረዘራል። በተያያዘ ሁኔታ በክልሉ በአብዛኛው አካባቢ ተቀራራቢ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴ መኖሩ ታሳቢ ተደርጎ እና በተወሰኑ አካባቢዎች ያለውን የምርት ሥርዓት ያገናዘበ መልስ ይሰጣል።

4.5. በክልሉ በተፈጥሮ ሀብት ላይ የተለያዩ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተፅዕኖዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ስለሚገኙ የተለያዩ የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተፅዕኖ ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የምጣኔ ሀብት እንቅስቃሴዎች ለዕድገት ከፍተኛ ሚና ቢኖራቸውም ሀብት ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ። ለምሳሌ የማህበረሰብ መፈናቀል፣ የተፈጥሮ ሃብቶች ማወደም፣ የአየር ንብረት መዛባት፣ እና የህብረተሰብ የጤና ችግሮች ወዘተ ተፅዕኖዎችን ሊያስከትል ይችላል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- የማህበረሰብ መፈናቀል፣ የተፈጥሮ ሃብቶች ማወደም፣ ብክለት ወዘተ የሚያሳዩ ስዕሎች ወይም ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

✓ ውይይት

✓ ገለጻ

መ. ቅድመ ዝግጅት

✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ያመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የሚታዩትን የተለያዩ ምጣኔ ሃብታዊ እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተጽዕኖ በዝርዝር መዝግቡ።

- የትምህርት አቀራረብ ተማሪዎች በተግባር 4.5 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረውን ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች፡

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 4.4 መልስ

1. የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎችን ለማሳደግ በሚደረግ እንቅስቃሴ ምክንያት የማህበረሰብ መፈናቀል፣ ነባር የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎችን ማወደም፣ ያልተመጣጠነ ገቢ፣ የአየር ንብረት መዛባት፣ የተፈጥሮ ሀብት መሣሣት እና የህብረተሰብ የጤና ችግር ወዘተ ተጽዕኖዎችን ሊያስከትል ይችላል።

የመልመጃ 4.1 መልሶች

ሀ. እውነት/ሐሰት

1. እውነት
2. ሐሰት
3. ሐሰት
4. እውነት

ለ. አጭር መልስ

1. ባህላዊ የግጭት አፈታት ዘዴዎች በማህበረሰቡ መካከል ጤናማ ግንኙነት መተማመንና በጋራ የመልማት እሴትን ለማዳበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ አላቸው።ይህ ደግሞ ለአካባቢም ሆነ ለሀገር ሰላም መጠበቅ አይነተኛ ሚና አለው።በሌላ በኩል ለልማት መፋጠንም ድርሻው የጎላ ነው።
2. ለሌሎች ምሳሌ የሚሆን ለዘመናት የቆየ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ልማድ ስለሆነ ነው።

3. የሸማቸ ወይም ገዢ መኖር ለሻጭ መኖር ወሳኝ ነው። እንዲሁም የሻጭ መኖር ለሸማቸ መኖር ወሳኝ ነው። የአህልም ሆነ የኢንደስትሪ ምርቶች በአብዛኛው የሚሸጡት በገበያና በሱቅ ውስጥ ነው። አምራች ለብቻው ተገልጎ መኖር አይችልም። በተመሳሳይ መልኩ ሸማቹም ገንዘብ ቢኖረውም በራሱ ብቻ ፍላጎቱን ልያሟላ አይችልም። ስለሆነም ሁለቱም አካላት ወይም ሻጭና ሸማቹ ማህበረሰብ መገበያየት ይገባቸዋል። በዚህም ግብይት ምርት ከሻጩ ወደ ገዢው ሲተላለፍ ገንዘብ ደግሞ ከሸማቹ ማህበረሰብ ወደ ሻጩ ማህበረሰብ ይተላለፋል። ስለዚህ ለሁለቱም የጋራ ጥቅም ሲባል ሁለቱም ወገኖችን ጥቅም ተሳስረው መስራት ይኖርባቸዋል።

4.6. በክልሉ ለገበያ የሚቀርብ የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸውን የማሻሻጥ (የግብይት) ልምዶች

የክፍለ ጊዜ ብዛት- 5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
- በክልላቸው ስለሚገኙ ለገበያ የሚቀርቡ የተለያዩ የምጣኔ ሀብቶችና የግብይት ልምዶች ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

በክልሉ በአብዛኛው አርሶ አደሮችና አርብቶ አደሮች ምርቶቻቸውን ለነጋዴዎች በሳምንታዊ ገበያ ቦታዎች ወይንም ለመንደር ነጋዴዎች ይሸጣሉ።

ለ. የመርጃ መሳርያ ጥቆማ

- ግብይት የሚገልጹ ስዕሎች ወይም ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
 - ✓ ገለጻ
 - ✓ የመስክ ምልክታ
- መ. ቅድመ ዝግጅት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
 - ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ያመቻቹ
 - ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ያቅርቡ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የሚመረቱትን የተለያዩ ምጣኔ ሀብታዊ እንቅስቃሴዎች በዝርዝር ተወያዩ።

2. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ ስለሚታዩ ምርቶችን የማሻሻጥ ልምዶች ማብራሪያ ስጡ።

• የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 4.6 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች:

• በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ

• የክፍል ስራ መስጠት

• ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

• የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 4.5 መልሶች

1. የደቡብ ክልል በአብዛኛው ደጋና ወይና ደጋማ በመሆኑ የእህል ሰብሎች በማምረት በሀገሪቱ በሦስተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ ሲሆን በክፍተኛ ፍራፍሬ፣ አትክልትና ሥራ ሥር ተክሎችን በማምረትና ለገበያ በማቅረብ የታወቀ ነው። በሀገሪቱ በአለፉት አሥር ዓመታት የነፍስ ወከፍ የብር ሰብል ፍጆታ በ40% ጨምሯል። የአትክልትና ፍራፍሬ ፍላጎትና ፍጆታም እንዲሁ አድንጓል። በተጨማሪም በክልሉ የእንስሳት ወጤቶች፣ ማር፣ ማዕድናትና ጌጣጌጥ፣ ቡና፣ ቅመማ ቅመም እና ሌሎችም በሰፊው ይመረታሉ።

2. በአብዛኛው አነስተኛ አርሶ አደሮችና አረብ አደሮችም ርቶቻቸውን ለነጋዴዎች በሳምንታዊ ገበያቦታዎች ወይንም ለመንደር ነጋዴዎች ይሸጣሉ። በመሠረቱ በክልሉ

የገበያ ትስስር ብዙ የገበያ ተዋናዮችን ያካትታል። እነርሱም አምራች (አርሶ አደሮች፣ አርብቶ አደሮች፣ ሕ/ሥራ ማህበራት፣ የሕ/ሥራዩኒቨርሲቲዎች፣ የግል ተቀባዮች፣ ሰብሳቢዎች፣ ግብይት ወኪሎች፣ ደላላዎች፣ ጅምላ ነጋዴዎች፣ ቸርቻሪዎች፣ ላኪዎች/አስመጪዎች፣ የኢትዮጵያ እህል ገበያ እንተርፕራዝ፣ የኢትዮጵያ ምርት ገበያ፣ ሽማግሌ ወዘተ...ናቸው። ትርፍ ምርቶችን ከአርሶ አደሮች፣ ከአርብቶ አደሮች፣ ከሕ/ሥራ ማህበራት፣ ከሕ/ሥራ ዩኒቨርሲቲና ከነጋዴዎች ከአምራቾች አካባቢ ገዝተው ወደ አዲስ አበባ ማዕከላዊ ገበያና አንዳንድ ጊዜ የእህል እጥረት ወደ ሚታይባቸው አካባቢዎች ያቀርባሉ።

4.7 በክልሉ ውስጥ ለሰው እና ለሽቀጦች የተለያዩ የመጓጓዣ ዘዴ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-8

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
- በክልላቸውና በአካባቢያቸው ስለሚገኙ የመጓጓዣ ዘዴዎች ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሐሳብ

የክልሉ አርሶ አደሮች ምርታቸውን በአቅራቢያ ወደ አለው ገበያና የመሰብሰቢያ ጣቢያ በሰው ጉልበት (በሽክም)፣ በጋማ ክብት (በአህያ፣ በፈረስ ወይም በበቅሎ) ፣ በተሽከርካሪ ወይም በጋሪ ያቀርባሉ። አርሶ አደሮች ምርት ከሰበሰቡ በኋላ ብዙም ሳያቆዩ በትርፍነት ያለውን እህል ገበያ አውጥተው ይሸጣሉ። ጥሩ የመንገድ መሠረተ ልማት የሌለው አካባቢ ነጋዴዎች እህሉን ከአካባቢ ገበያዎችና መሰብሰቢያ ጣቢያዎች ከሰበሰቡ በኋላ ወደ አዲስ አበባ ማዕከላዊ ገበያና ወደ ሌሎች የገበያ ሥፍራዎች በጭነት መኪናዎች ያንገዛሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- የተለያዩ የመጓጓዣ ዘዴ የሚያሳዩ ስዕሎች ወይም ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርእስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ
ሠ.የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለውን የማነቃቂያ ጥያቄ ለተማሪዎች ማቅረብ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ የተለመዱ የማንንገዣ ዘዴዎች ማብራሪያ ስጡ።

- የትምህርት አቀራረብ
ተማሪዎች በተግባር 4.7 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርእስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመገለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች:

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት
- የምስክ ምልክታን መገምገም

የተግባር 4.6 መልስ

1. የተሸከርካሪ መንገድ ባልተስፋፋባቸው አካባቢዎች በሰው ጉልበት (በሽክም)፣ በጋማ ከብት(በአህያ፣ በፈረስ ወይም በበቅሎ) ሲሆን ዘመናዊ መንገድ በተገነባባቸው አካባቢዎች በተሸከርካሪ ይጓዛሉ።

4.8. በክልሉ የታወቁ ቅርሶች

የክፍለ ጊዜ ብዛት- 5

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸውና በአካባቢያቸው ስለሚገኙ የታወቁ ቅርሶች ያብራራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል የተለያዩ ታሪካዊ፣ ተፈጥሯዊና ባህላዊ ቅርሶች የሚገኙ ሲሆኑ ከነሱም የኮንሶ ባህላዊ የመሬት ገጽታ፣ የአሞ የታችኛው ሽለቆ፣ ጥያ የትክል ድንጋይ በዋናነት የጠቀሳሉ።

ለ. የመርጃ መሳርያ ጥቆማ

- የቅርሶች ስዕል
- ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ የቡድን ሥራ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን ያመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
- የሚከተሉትን የማነቃቂያ ጥያቄዎች ለተማሪዎች ያቅርቡ።

1. በአካባቢያችሁ እና በክልላችሁ ስለሚገኙ የታወቁ ቅርሶች ተወያዩ።

2. ስለ ቅርሶች ጥቅም ማብራሪያ ስጡ።

- የትምህርት አቀራረብ

ተማሪዎች በተግባር 4.8 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራሪያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች:

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 4.7 መልስ

1. በኢትዮጵያ በዩኔስኮ ከተመዘገቡ ቅርሶች መካከል በደቡብ ክልል የሚገኙት የኮንሶ ባህላዊ የመሬት ገጽታ፣ የአሞ የታችኛው ሸለቆ፣ ጥያ ትክል ድንጋይ ወዘተ።
2. ለቱሪዝም (የገቢ ምንጭ)፣ ለጥናትና ምርምር፣ ለመዝናኛ፣ የማንነት እሴት መገለጫ እንዲሁም ለማስተማሪያ ሊገለግል ይችላል።

የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ ጥያቄዎች መልስ

ሀ. እውነት/ሐሰት

- 1. እውነት
- 2. እውነት
- 3. እውነት
- 4. ሐሰት
- 5. ሐሰት
- 6. እውነት
- 7. እውነት
- 8. ሐሰት
- 9. ሐሰት
- 10. እውነት

ለ. አዛምድ

- 1. ሐ
- 2. መ
- 3. ሀ
- 4. ሰ
- 5. ሠ

ሐ አጭር መልስ

- 1. ለማንነት ስብዕና ግንባታ፣ ለሀገርን ክብርና ዝና ለማስጠበቅ፣ ለቱሪዝም ዕድገት፣ በዜጎች መካከል የበላይና የበታችነት አስተሳሰብ እንዳይኖር ወዘተ ይጠቀሳል።
- 2. የቱሪዝምን ዕድገት ለማፋጠን ያሉንን ቅርሶች መንከባከብ፣ መጠበቅ፣ ለዓለም ማህበረሰብ ማስተዋወቅ እና ያልታወቁ ቅርሶችን በጥናትና ምርምር በማስደገፍ ማስተዋወቅ እና ሌሎችም
- 3. ሕገወጥ የተፈጥሮ ሀብት ግብይት ማድረግ በሀገር ኢኮኖሚ ላይ ከፍተኛ በደል መፈጸም ነው። ምክንያቱም በሕገወጥ መንገድ የሚደረግ ግብይት ከሀገሪቱ መንግስት ቁጥጥር ውጭ ስለሆነ ሀገሪቷ በግብርና በተለያዩ ሁኔታዎች ማገኘት ያለባትን ገቢ ታጣለች። በመሆኑም አጠቃላይ የሀገር ዕድገት አሰጣጥ ጠጽዕኖ አለው።

ምዕራፍ አምስት
ዘርፈብዙ/ ቁልፍ/ ጉዳዮች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-35

ከምዕራፉ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ውጤቶች

❖ ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የኤች አይ ቪ ኤድስ ትርጉም ያብራራሉ።
- ኤች አይ ቪ ቫይረስ የሚተላለፍባቸው መንገዶች እና የመከላከል ዜዴዎች ይለያሉ።
- በቤታቸው ውስጥ ያሉ ኬሚካሎች ይዘረዝራሉ።
- በአካባቢያቸው የሚገኙ የተለያዩ አደንዛዥ እዎች ይለያሉ።
- የድርቅ እና የረሃብ ልዩነት ይገልጻሉ።
- የድርቅ እና የረሃብ መንስኤዎች እና ወጤቶች ይለያሉ።
- በክልላቸው ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎች ያመለክታሉ።
- በክልላቸው ድርቅን የመቋቋም ዜዴዎች ይጠቁማሉ።

በምዕራፉ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- ❖ ኤችአይቪ/ኤድስ በኢትዮጵያ
- ❖ ቤታችን ውስጥ ያሉ ኬሚካሎች
- ❖ በአካባቢያችን የአደንዛዥ እፅ አላግባብ መጠቀም
- ❖ ድርቅ እና ረሃብ

መግቢያ

ተማሪዎች በዚህ አራተኛ ክፍል የአካባቢ ላይንስ ምዕራፍ አምስት ትምህርታቸው ስለ ኤች አይ ቪ/ኤድስ በኢትዮጵያ፣ ኤች አይ ቪ ቫይረስ የሚተላለፍባቸው መንገዶች እና የመከላከል ዜዴዎች፣ ድርቅ እና ረሃብ፣ የድርቅ መንስኤዎች እና ወጤቶች፣ ቤት ውስጥ ያሉ ኬሚካሎች፣ በአካባቢያቸው የሚገኙ የተለያዩ አደንዛዥ እዎች፣ በክልላችሁ ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎች እነዲሁም በክልላችሁ ድርቅን የመቋቋም ዜዴዎች በሰፊው ይማራሉ።

5.1 ኤች አይ ቪ / ኤድስ በኢትዮጵያ

የክፍለ ጊዜ ብዛት-5

በንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- የኤች አይ ቪ ኤድስ ምንነት ይዘረዝራሉ።
- ኤች አይ ቪ ቫይረስ የሚተላለፍባቸው መንገዶች ይለያሉ።
- ኤች አይ ቪ ቫይረስ የመከላከል ዜዴዎች ይለያሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፦

- ኤች አይ ቪ/ኤድስ
- የኤች አይ ቪ/ኤድስ መተላለፍ መንገዶች
- የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከያ ዘዴዎች

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ኤድስ ኤች አይ ቪ በሚባል በሽታ አምጪ ቫይረስ የሚከሰት የሰውነትን በሽታ የመከላከል አቅም ቀስ በቀስ በማዳከም ለሞት የሚዳርግ በሽታ ነው።

ለ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልከታ

ሐ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

መ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።
- ኤች አይ ቪ ማለት ምን ማለት ነው?
- ኤድስ ምንድን ነው?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.1 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳተፈ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ክሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁልፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ሠ. የምዘና ስልቶች

በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ

የክፍል ስራ መስጠት

ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 5.1 መልስ

1. አይ ቪ ቫይረስ ነው። ይህ ቫይረስ በዓይን የማይታይ ረቂቅ ህዋስ ሲሆን በሽታ ተከላካይ የሆነውን የሰዎች ነጭ የደም ህዋስ ያጠቃል።
2. ኤድስ ደግሞ ኤች አይ ቪ በሚባል በሽታ አምጪ ቫይረስ የሚከሰት የሰውነትን በሽታ የመከላከል አቅም ቀስ በቀስ በማዳከም ለሞት የሚዳርግ በሽታ ነው።

5.1.1 የኤች አይ ቪ /ኤድስ መተላለፍያ መንገዶች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦
- ኤች አይ ቪ ቫይረስ የሚተላለፍባቸው መንገዶች ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የኤች አይ ቪ/ኤዴስቦደም ንክኪ፣ በቫይረሱ የተበከለ ደም ወደ ጤነኛ ሰው ደም ሲገባ፣ ልቅ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ቫይረሱ ካለባት እናት ወደ ልጅ ወዘተ አመካኝነት የተላለፋል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- የኤች አይ ቪ/ ኤዴስ መተላለፊያ መንገዶች የሚያሳዩ ስዕሎች
- ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ውይይት
- ገለጻ
- ጥያቄና መልስ
- ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
- ✓ ኤችአይቪ/ኤዴስ ከአንድ ሰው ወደ ሌላ ሰው እንዴት ይተላለፋል?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.2 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው

ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፤ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ
- የቤት ስራ መስጠት

የተግባር 5.2 መልስ

- በደምንክኪ
- በቫይረሱ የተበከለ ደም ወደ ጤነኛ ሰው ደም ሲገባ
- ሕመምተኛ ሰው በተጠቀመባቸው የጥርስ ብሩሽ /መፋቂያ/ እና ስለታም መሳሪያዎች እንደምላጭ፣ ቢሊዋ፣ የጥፍር መቁረጫ ወዘተ ጤነኛ ሰው ሲጠቀም
- ጥንቃቄ የጎደለው የግብረ ሥጋ ግንኙነት
- ቫይረሱ ካለባት እናት ወደ ልጅ ወዘተ ናቸው

5.1.2 የኤች አይ ቪ/ ኤዴስ መከላከያ ዘዴዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- ኤች አይ ቪ ቫይረስ የመከላከል ዜዴዎች ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የኤችአይቪ/ኤዴስሌላ ሰው የተጠቀመበትን የሕክምና መሳሪያ ባለመጠቀም፣ በመታቀብ፣ የደም ንክኪን በማስወገድ ወዘተ መከላከል ይቻላል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- የኤች አይ ቪ /ኤዴስ መከላከያ ዘዴዎችን የሚገልጹ ቻርቶች
- ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
- ✓ ኤችአይቪ/ኤድስ እንዴት መከላከል ይቻላል?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.3 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.3 መልስ

- ሌላ ሰው የተጠቀመበትን የሕክምና መሳሪያ እና ሌሎች ስለት ያላቸውን መሳሪያዎች አለመጠቀም
- መታቀብ

- የደም ንክኪን ማስወገድ በተለይም በሰውነት ላይ ቁስል ካለ የሌላ ሰው ደም ቁስልን አለመንካት፡
- ስለ ኤድስ በሽታ አስከፊነት እና መተላለፍያ መንገዶች ዙሪያ ተከታታይ ትምህርት በማግኘትና ግንዛቤ በመያዝ የሕይወት ክህሎትን ማዲበር ወዘተ

5.2 አደጋና ተጋላጭነት

የክፍለ ጊዜ ብዛት-8

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- አደገኛ ኬሚካሎች ይለያሉ፡፡
- የእሳት አደጋ እንዴት እንደሚከሰት ይለያሉ፡፡
- የጎርፍ መንስኤዎችን ይለያሉ፡፡

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ኬሚካሎች፣ የእሳት አደጋና ጎርፍ እንደ ድንገተኛ አደጋ ሊከሰቱ የሚችሉ ክስተቶች ናቸው፡፡

በአካባቢያችን እንደ የተባይ መቆጣጠሪያ ምርቶች፣ ጸረ-አረም፣ ሽቶ፣ ፈሳሽ ሳሙና፣ ነዳጅ/ጋዝ/ የመሳሰሉ ኬሚካሎች የሚገኙ ሲሆኑ በጥንቃቄ ካልተጠቀምን አደጋ ያስከትላሉ፡፡

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

✓ የተለያዩ የቤት ውስጥ ኬሚካሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

• በቤታችሁ ውስጥ ምን ዓይነት ከሚካሉዎት ይገኛሉ?

• በቤታችሁ ውስጥ ያሉ ከሚካሉዎት ምንጥቅም ይሰጣሉ?

• የትምህርት አቀራረብ

• ተማሪዎች በተግባር 5.4 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕሶች ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.4 መልስ

1. አደገኛ ከሚካሉዎት ከሚባሉት ውስጥ የሚከተሉትን ይጠቀሳሉ፡

ቀለሞች፣ መድሃኒቶች፣ መዋቢያዎች፣ የንጽሕና መጠበቂያ ሳሙናዎች፣ የተባይ መቆጣጠሪያ ምርቶች፣ አረም ገዳዮች፣ ሽቶ፣ ፈሳሽ ሳሙና ወዘተ

2. በእሳት አደጋ ከሚከሰቱ ጉዳዮች መካከል ዋና ዋናዎቹ ፡-

- ❖ የሰጪ ሕይወት ይጠፋል።
- ❖ እንስሳት ሕይወታቸውን ያጣሉ።
- ❖ ቤቶችና እፅዋት በእሳት ይጎዳሉ ወዘተ

3. የጎርፍ አደጋ መንስኤዎች፡- አውሎ ነፋሶች፣ የተበላሹ መስመሮች ወይም ግድቦች፣ በፍጥነት የሚቀልጥ በረዶ እና ከባድ ዝናብ በተደጋጋሚ መዝነብ ወዘተ ናቸው።

5.3. በአካባቢያችን የሚገኙ አደጋዎች እጾች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-8

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በአካባቢያቸው የሚገኙ የተለያዩ አደጋዎች እጾች ይዘረዝራሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

አደጋዎችን ለምሳሌ ሲጋራ፣ ሃሽሽ ፣ ጫት ወዘተ በጤና ክፍተኛ ጉዳት ያስከትላሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ ጫት፣ ሲጋራ

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
- የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

✓ አደንዛዥ እፅማለት ምንም ማለት ነው?

✓ በአካባቢያችሁ የሚገኙ አደንዛዥ እያችን ዘርዝሩ።

• የትምህርት አቀራረብ

• ተማሪዎች በተግባር 5.5 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.5 መልስ

1. አደንዛዥ እፅ ማለት ወደ ሰውነት ሲገባ ወይም በሌላ መንገድ ሲገባ የፊዚዮሎጂያዊ ውጤት ያለው መድሃኒት ወይም ሌላ ንጥረነገር ማለት ነው።
2. አደንዛዥ እፅ የሚመደቡት የሚከተሉት ናቸው፤ ጫት፣ ሲጋራ፣ ሃሽሽ፣ አልኮል፣ ትንባሆ ወዘተ...

5.4 ድርቅ እና ረሃብ

የክፍል ጊዜ ብዛት-9

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቁ አጥጋቢ የመማር ብቃቶች

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- የድርቅ እና የረሃብ ልዩነት ይተነትናሉ
- የድርቅ እና የረሃብ መንስኤዎች እና ወጤቶች ይለያሉ።
- በክልላችሁ ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎች ያመለክታሉ።
- በክልላቸው ድርቅን የመቋቋም ዜዴዎች ይጠቁማሉ።

በንዑስ ርዕሱ የተካተቱ ይዘቶች፡-

- የድርቅ እና የረሃብ ትርጉም
- የድርቅ መንስኤዎች እና ወጤቶች
- ለድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች

• ድርቅ የመቋቋም ዘዴዎች

5.4.1 የድርቅ እና የረሃብ ትርጉም

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ድርቅ ማለት በአንድ አካባቢ ለረገርም ጊዜ የዝናብ እጥረት መከሰት ሲሆን ረሃብ ገግሞ በድርቅ ምክንያት የሚፈጠር የምግብ እጥረት ማለት ነው።

ለ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልክታ

ሐ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቻ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

መ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
 - የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።
 - ✓ ድርቅ ማለት ምን ማለት ነው?
 - ✓ የድርቅ እና የረሃብ ልዩነት ምንድን ነው?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.6 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳተፈ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ

ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ሠ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.6 መልስ

ድርቅ ማለት በአንድ አካባቢ ለረገርም ጊዜ የዝናብ እጥረት መከሰት ሲሆን ረሃብ ገግሞ በድርቅ ምክንያት የሚፈጠር የምግብ እጥረት ማለት ነው።

5.4.2 . በክልሉ የድርቅ መንስኤዎች እና ውጤቶች

የክፍለ ጊዜ ብዛት-9

5.4.2.1. የድርቅ እና ረሃብ መንስኤዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- የድርቅ እና የረሃብ መንስኤዎች ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

የዝናብ እጥረት፣ የሰብል በሽታ፣ የተባይ ወረራ ለምሳሌ የአንበጣ ወረራ በግንባር ቀደም ከሚጠቀሱ የድርቅ መንስኤዎች ናቸው።

ለ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

✓ ውይይት

✓ ገለጻ

✓ ጥያቄና መልስ

✓ ምልከታ

ሐ. ቅድመ ዝግጅት

✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት

✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

መ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ
- የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።
- ✓ ድርቅ እንዴት ሊከሰት ይችላል?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.7 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ሠ. የምዘና ስልቶች፡

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.7 መልስ

- ✓ የዝናብ እጥረት ይህ ማለት በተወሰነ አካባቢ ዝናብ ሳይዘምብ ለረገርም ጊዜ ሲቆይ ድርቅ ያስከትላል። ዝናብ የማይዘንብበት ዋና ምክንያት የእፅዋት መራቆት በግንባር ቀደምነት ይጠቀሳል። የሰው ልጅ ለተለያዩ ምጣነ ሃብታዊ ጥቅም ሲባል ዛፎች ያለአግባብ ሲመነጠር የእፅዋት መራቆት ያስከትላል።
- ✓ የአየር ንብረት መለወጥ ከላይ እንደተገለፀ የእፅዋት መራቆት የዝናብ እጥረት ብቻ ሳይሆን የአየር ንብረት መዛባትን ያስከትላል። የደን ሽፋን በቀነሰ ቁጥር በምድር ላይ የሙቀት መጠን ይጨምራል። በዚህም የአየር ንብረት መዛባት ይፈጠራል።
- ✓ ጎርፍ

- ✓ የሰብል በሽታ
- ✓ የተባይ ወረራ ለምሳሌ የአንበጣ ወረራ ...ወዘተ

5.4.2.2. የድርቅ እና ረሃብ ውጤቶች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፦

- የድርቅ ውጤቶች ይለያሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ድርቅ ለሰው እና እንስሳት ሞት፣ ዜጎች መፈናቀል፣ ምጣነ ሃብት ማሽቆልቆል ይዳርዳል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- የተለያዩ የድርቅ ተጽእኖዎች የሚያሳዩስዕሎች
- ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልክታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ
- ✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ
- ✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት
- ✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

- ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ።

- ድርቅ በሰው እና እንስሳት ህይወት ምን ዓይነት ተጽዕኖ አለው?
- ድርቅ በሀገር ምን ሃብት ያለው ተጽዕኖ ምንድን ነው?
- የትምህርት አቀራረብ
- ተማሪዎች በተግባር 5.8 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰሩ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ፈ. የምዘና ስልቶች:

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.8 መልስ

✚ የሰው እና የእንስሳት ሞት- በአንድ አካባቢ ድርቅ ተከሰተ ማለት የምጣነ ሃባታዊ እንቅስቃሴ ግንባር ቀደም የሆነው ግብርና ተጎዳ ማለት ነው። ምክንያቱም አዝርኢት ተዘርቶ በቂ ዘናብ ካላገኘ በመሃሉ ይደርቃሉ መጨረሻው ሰው የሚበላው ምግብ ያጣል ማለት ነው። በተመሳሳይ እንስሳት የሚመገቡበት ምግብ ማለትም ሳር ቅጠላቅጠል የመሳሰሉ ስለሚደርቁ በምግብ እጦት ይሞታሉ።

✚ የዜጎች መፈናቀል- ድርቅ ዜጎች ከቀያቸው ለምግብ ፍለጋ ወደ ሌላ ቦታ ይሰደዳሉ።

✚ የምጣነ ሃብት ማሽቆልቆል- ድርቅ የአንድ ሀገር ምጣነ ሀብታዊ እንቅስቃሴዎች ለመሳሌ ግብርና፣ ንግድ፣ ቱሪዝም ገመገማት የሀገሪቱን የምጣነ ሃብት እንዲቀንስ ደርጋል።

5.4.3 የክልሉ ድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

- ❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-
- በክልላቸው ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎች ያመለክታሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ለድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች ከሚባሉ ደቡብ አሞ እና ሰሜን ኦሞባኖናት ይጠቀሳሉ።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

✓ የኢትዮጵያ ፖለቲካል ካርታ

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ፡

✓ ገለጻ

✓ ውይይት

✓ ጥያቄና መልስ

✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት

✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ

✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለተማሪዎች ይቅርቡ፡፡

• የዝናብ ካርታ በመመልከት በክልላችሁ ድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች ለይታችሁ ለምን ተጋላጭ እንደሆኑ ግለጹ

• በምዕራፍ አንድ ስእል 1.1 ያለው የኢትዮጵያ ካርታ በማየት በክልላችሁ በአንጻራዊነት ለድርቅ ተጋላጭ ቦታዎች ግለፁ፡፡

• የትምህርት አቀራረብ

• ተማሪዎች በተግባር 5.9 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕስ ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ

ከሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለጻ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.9 መልስ

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል ለድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች ከሚባሉ ደቡብ አሞ እና ሰሜን አሞ---በዋናነት ይጠቀሳሉ።

5.4.4 ድርቅ የመቋቋም ዘዴዎች

ከንዑስ ርዕሱ የሚጠበቅ አጥጋቢ የመማር ብቃት

❖ ተማሪዎች ይህንን ንዑስ ርዕስ ተምረው ካጠናቀቁ በኋላ፡-

- በክልላቸው ድርቅን የመቋቋም ዘዴዎች ይጠቁማሉ።

ሀ. የትምህርቱ መሰረታዊ ሃሳብ

ተገቢ የሆነ የደን አጠቃቀም ስርዓት ማበጀት፣ የዝናብ ውሃ መሰብሰብ፣ ውሃ እንደ ገና ጥቅም እንዲውል ማድረግ፣ ድርቅን መቋቋም የሚችሉ ሰብሎች መዘራት ወዘተ የመሳሰሉ ተግባራት በማከናወን ድርቅ መቋቋም ይቻላል።

ለ. የመርጃ መሳሪያ ጥቆማ

- ✓ የድርቅ መቋቋም ዘዴዎች የሚገልጹ ቻርቶች
- ✓ ተንቀሳቃሽ ምስሎች

ሐ. የማስተማር ሥነ ዘዴ

- ✓ ውይይት
- ✓ ገለጻ
- ✓ ጥያቄና መልስ
- ✓ ምልከታ

መ. ቅድመ ዝግጅት

- ✓ የትምህርት እቅድ ማዘጋጀት
- ✓ በትምህርቱ ንዑስ ርዕስ ላይ ተጨማሪ መረጃ መሰብሰብ
- ✓ ተማሪዎች በትምህርቱ ርዕስ ላይ እንዴት ተጨማሪ ንባብ ማካሄድ እንዳለባቸው ሁኔታዎችን የመቻቹ

✓ በተማሪ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ባሻገር ለቡድን ውይይት የሚያመቹ ርዕሶችን ያዘጋጁ

✓ በማስተማሪያ መሳሪያዎች ጥቆማ ስር ተዘረዘሩትን የማስተማሪያ መሳሪያዎች በክፍል ውስጥ እንዲገኙ ማመቻቸት

✓ ክፍሉን በቡድን ይከፋፍሉ

ሠ. የማስተማር ሂደት

• ትምህርቱን ማስተዋወቅ

የሚከተለው ጥያቄ ለተማሪዎች ይቅረብ።

• ድርቅ እንዴት መቋቋም ይቻላል?

• የትምህርት አቀራረብ

• ተማሪዎች በተግባር 5.10 ላይ ከዚህ ቀደም የተዋቀረ ቡድን በተማሪዎች የተሳትፎ ብቃት በማየት ለውጥ ማድረግ፣ በቡድን ስለሚሰራ ስራ ገለጻ ማድረግ፣ በውይይት ጊዜ የተማሪዎች ተሳትፎ በመከታተል ድጋፍ ማድረግ፣ በተሰጣቸው ርዕሶች ተወያይተው ከየቡድኑ መልስ እንዲሰጡ ማመቻቸት፣ ተማሪዎች ስለ ቡድን ውይይት ማብራርያ ክሰጡ በኋላ መምህሩ ግብረ መልስ በመስጠት እና የዕለቱን ቁለፍ የትምህርት ይዘት በአጭሩ በመግለፅ ያጠናቅቃል።

ረ. የምዘና ስልቶች

- በቡድን ገለፃ ጊዜ ግምገማ ማድረግ
- የክፍል ስራ መስጠት
- ክፍል ውስጥ በጥያቄና መልስ መንገድ መጠየቅ

የተግባር 5.10 መልስ

- የአየር ንብረት እንዳይዛባ የደን ሽፋን እንዳይራቁት ተገቢ የሆነ የደን አጠቃቀም ስርዓት ማበጀት።
- የዝናብ ውሃ መሰብሰብ
- ውሃ እንደገና ጥቅም ላይ ማዋል
- ድርቅን መቋቋም የሚችሉ ሰብሎች መዝራት

የምዕራፍ አምስት የማጠቃለያ ጥያቄ መልሶች

ሀ. እውነት/ሐሰት

1. ሐሰት
2. ሐሰት
3. ሐሰት

ለ. አዛምድ

1. ለ
2. ሀ
3. ሐ
4. መ

ሐ. ምርጫ

1. ሐ
2. መ
3. መ

መ. አጭር መልስ

1. አደንዛዥ እዎች ስትሮክ፣ የአእምሮ ግራ መጋባት እና የአንጎል ጉዳት፣ የሳንባ በሽታ፣ የማስታወስ፣ የትኩረት እና የውሳኔ አሰጣጥ ችግሮችን ያስከትላሉ።

ዋቢ መፅሐፍት

የሻምበል ሙላት (2013) ሀገር በቀል የአፈር አጠባበቅ እውቀት በደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ

ኮንሶ ህዝቦች: የግብርና እና የአካባቢ ሳይንስ ጆርናል፣ ጥራዝ 2፣ ቆጥር 2

የተከታታይ ምዘና አተገባበር፣ ውጤት አሰጣጥና አተረጓጎም ማንዋል 2008

የደቡብ ክልል ብሔሮች ብሔረሰቦችና ህዝቦች ፕሮፋይል

ይሁኔ አየለ (ዶ/ር) (2018) “ሙሉ ጤናን ፍለጋ” ቁልፍ የት ይሆን ራስህን በመለወጥ

ሙሉ ጤንነትን ጠብቆ መኖር

የሴፍ ማሩ፣ አስቴር ገብረኪሮስና ጌታሁን ሃይሌ (2020) ሀገር በቀል የአካባቢ አጠባበቅ

እውቀት በደቡብ ኢትዮጵያ ጌድኦ ማህበረሰብ: የማህበራዊ ሥነ ምግባራዊ እይታ

Abrham Belay *et al*; (2021) Analysis of climate and variability and trends in Southern Ethiopia

Juan Ramos (2018) Absolute and relative location and their definition

Nicoleta Ramona Ciobanu (2018) Active and participatory teaching methods

የአራተኛ ክፍል አካባቢ ማይንስ መርሃ ትምህርት

አጥጋቢ የመማር ብቃት	ይዘት	የማስተማርያ ዘዴ	ምዘና
<ul style="list-style-type: none"> • አቅጣጫን የመለየት ክህሎት ያዳብራሉ • የካርታ ትርጉም ያብራራሉ • የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ትርጉም ይገልጻሉ • የመረጃ ቴክኖሎጂ (IT) በመጠቀም መገኛ ቦታ ለይቶ ያሳያሉ • ስለ አንጻራዊ እና ስነ ፈለክ መገኛ ትርጉም ይወያያሉ • የክልሉን አንጻራዊ መገኛ ቦታ ይለያሉ 	<p>ምዕራፍ አንድ የክልላችን መገኛ (48 ክ/ጊዜያት)</p> <p>1.1 የክልላችን መገኛ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የካርታ ጽንሰ ሀሳብ • የኬክሮስ እና ኬንትሮስ ትርጉም • የአንጻራዊ መገኛ ትርጉም • የፍፁማዊ መገኛ ትርጉም • የክልሉ አንጻራዊ መገኛ • የክልሉ የስነ ፈለክ መገኛ • የክልሉ ዋና ዋና 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች የካርታ ትርጉም እንዲመልሱ በመጠየቅ • ተማሪዎችን ስለ ኬክሮስ እና ኬንትሮስ መስመር የሚያውቁትን እንዲናገሩ በመጠየቅ • ተማሪዎችን ስለፍፁማዊ እና አንጻራዊ መገኛ ትርጉም እንዲናገሩ በመጠየቅ • ተማሪዎች ከኢትዮጵያ የፖለቲካ ካርታ ከአጎራባች ክልሎች አንጻር የክልሉ አንጻራዊ መገኛ እንዲያሳዩ በመጠየቅ • ተማሪዎች ከኢትዮጵያ የፖለቲካ ካርታ የክልላቸውን ፍፁማዊ መገኛ ቦታ እንዲያመለክቱ በመጠየቅ • ተማሪዎች በክልሉ ዋና ዋና መገኛ ቦታዎች እንዲናገሩ በመጠየቅ 	<ul style="list-style-type: none"> • የተማሪዎች የጥያቄዎችን መልሶች መመልከት • የተሻሉ ቦታዎች እና አቀማመጣቸውን የማሳየት ልምዶችን መጠቀም • ተማሪዎችን በውይይታቸው ወቅት ስተዋል • ተማሪዎች በሚያቀርቡበት ጊዜ መመልከት • የተማሪዎችን

<ul style="list-style-type: none"> • የክልሉን የሰነ ፈለክ መገኛ ቦታ ያመለክታል። • ኬክሮስ እና ኬንትሮስ መስመር በመጠቀም በክልሉ ካርታ ላይ መገኛ ቦታዎችን ያሳያል። • ኬክሮስ እና ኬንትሮስ መስመርን በመጠቀም በክልሉ ውስጥ አስፈላጊ መገኛ ቦታዎች ያሳያል። • በክልሉ ካርታ የዞንኖች መገኛ ቦታ በመፈለግ ይሰይማሉ። • በክልሉ ውስጥ ያሉ የተለያዩ ቦታዎች፣ ርቀት እና አቅጣጫዎችን ይለያሉ። 	<p>መገኛ ቦታዎች</p> <ul style="list-style-type: none"> • የክልሉ አገራዊት ክልሎች ስምና መገኛ • የክልሉ መገኛ፣ ርቀት እና አቅጣጫ 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች የንድፍ ካርታ በመሳል የክልላቸውን አገራዊት መገኛ ቦታ እንዲያመለክቱ በመፍቀድ • ተማሪዎች በክልላቸው ውስጥ አቅጣጫን፣ ቦታን እና ርቀትን በሚያመለክቱ ስዕሎች ላይ እንዲመለከቱ እና እንዲወያዩ በማድረግ • ተማሪዎች በቡድን ሆነው የጉግል ካርታ እና የምድር ጉግል (google map and earth map) በመጠቀም የክልላቸውን ቦታ እንዲለዩ በማድረግ • በክፍል ውስጥ የተማሪዎችን አቀራረብ በማመቻቸት • ለተማሪዎች በክልላቸው ውስጥ የተለያዩ ቦታዎች፣ ርቀት እና አቅጣጫ ለማግኘት የቤት ሥራ በመስጠት 	<p>አቀራረብ እና አፈፃፀም መመዘገብ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በአፈፃፀማቸው ገንቢ አስተያየት መስጠት • በክልሉ የተማሪዎች እንቅስቃሴ ለምሳሌ የተዋቀሩ ዞኖች/ስሞች እና ወሰን ካርታ ሲሰሉ ክትትል ማድረግ
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • ዋና ዋና የምግብ ቡድኖች በመመደብ፣ ምንጫቸውን እና ለጤናማ አመጋገብ ያላቸውን አስተዋጽኦ ይገልጻሉ • ዋና ዋና ውስጣዊ የአካል ክፍሎች (አንጎል፣ ልብ፣ ሳንባ፣ ኩላሊት፣ ጉበት) ስማቸው፣ አቀማመጣቸው እና ተግባራቸውን ይለያሉ • ስድስቱን ዋና ዋና የምግብ ክፍሎችን (ካርቦሃይድሬት፣ ፕሮቲን፣ ስብ፣ ማዕድናት፣ ውሃ እና ቫይታሚን) ይገልጻሉ • የኢትዮጵያ የተለያዩ ባህላዊ ምግቦችን 	<p>ምዕራፍ ሁለት ሳይንስን ማስተዋወቅ</p> <p>(35 ክ/ጊዜያት)</p> <p>2.1 ምግብና ጤናማ አኗኗር የምግብ ትርጉም</p> <p>2.2 የንጥረ ምግብ ዓይነቶች</p> <ul style="list-style-type: none"> • ንጥረ ምግቦች የሚገኙባቸው የምግብ ዓይነቶች • የንጥረ ምግቦች አስፈላጊነት <p>2.3. የተመጣጠነ ምግብ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የተመጣጠነ ምግብ ትርጉም • ባህላዊ የምግብ ዓይነቶች 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ስለ ምግብ ቡድኖች እና በጤናማ አኗኗር ላይ እንዲወያዩ እና ሀሳባቸውን ለሌሎች ቡድኖች እንዲያብራሩ በመጠየቅ • ለተማሪዎች የሰው ልጅ የውስጥ አካል ክፍሎችን እንዲስለፍ እንዲሰይሙ የቤት ሥራ በመስጠት • የኢትዮጵያን ባህላዊ ምግብ እና የምግብ አሰራርን ለመዘርዘር እና ለመግለፅ ተማሪዎችን በቡድን በማሳተፍ • ተማሪዎችን በቡድን በመክፈል የተመጣጠነ አመጋገብምን ማለት እንደሆነ በመጠየቅ • ተማሪዎችን የቁሳቁስ ይዘት እና መጠን በሚለኩበት ጊዜ በመምራት • ተማሪዎችን በቡድን ሆነው ስለ 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ስለ ቁስ አካል አካላዊ እና ኬሚካዊ ለውጥ ባህሪዎች እና የኃይል ዓይነቶች በሚወያዩበት ጊዜ መከታተል • የተማሪዎችን ተግባራዊ እንቅስቃሴዎች በአሰራር ሂደት መምራት • የተማሪዎችን የቤት ስራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት • የተማሪዎችን አቀራረብ መመዝገብ
---	---	--	--

<p>ይዘረዝራሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የምግብ አዘገጃጀት ዘዴዎች በመዘርዘር ይገልጻሉ • የተመጣጠነ ምግብ አስፈላጊነት ያብራራሉ • የቁስ አካል አካላዊ እና ኬሚካላዊ ባህሪ ለምሳሌ ውሃ (ጥግግት፣ የመፍላት ነጥብ፣ የመቅለጥ ነጥብ፣ እና በረዶ ነጥቦች)፣ የሚቃጠል ወረቀት ይለያሉ • በአካባቢ የሚገኙ ቁሳቁሶች አካላዊ እና ኬሚካላዊ ለውጦች በመለየት ይመረምራሉ • ጥላ እና የብርሃን 	<ul style="list-style-type: none"> • ባህላዊ የምግብ ዓይነቶችና አዘገጃጀት በኢትዮጵያ <p>2.4. የሰው ውስጣዊ የአካል ክፍሎች</p> <ul style="list-style-type: none"> • አንጎል • ልብ • ሳምባ • ኩላሊት • ጉብት <p>2.5. የቁስ አካል አካላዊና ኬሚካላዊ ባህሪ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የቁስ አካል ትርጉም • የቁስ አካል አካላዊ ባህሪ (ቀለም ÷ እፍጋት ÷ ጥንካሬ ÷ መቅለጥና 	<p>ቁስ አካላዊ ባህሪ እንዲወያዩ እና እንዲገልጹ በመፍቀድ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ወደ ቤተ መከራ በመውሰድ ወይም በክፍል ውስጥ ሻማ በማቅለጥ እና ወረቀት በማቃጠል የአካላዊ እና ኬሚካላዊ ለውጦች በመለየት እንዲለማመዱ በማድረግ • ተማሪዎች የራሳቸውን ጥላ በመመልከት ጥላ እንዴት እንደሚፈጠርና (ለምሳሌ፣ በብርሃን እና በወለል ጨረሮች መካከል በሚመጣው አካል የሚፈጠር የጨለማ ቦታ ወይም ቅርፅ) እንዲወያዩ እና እንዲገልጹ በመፍቀድ 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን በአፈፃፀማቸው ገንቢ አስተያየት ማቅረብ • ተማሪዎች በሚያቀርቡበት ጊዜ መመልከት <p>• ተማሪዎችን በአቀራረባቸው ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት</p>
--	--	---	--

<p>ባህሪያትን ይገልጻሉ</p>	<p>መፍላት)</p> <ul style="list-style-type: none"> • የቁስ አካል ኬሚካላዊ ባህሪያት (መቃጠልና መበስበስ...) <p>2.6. የጥላ አፈጣጠር</p> <ul style="list-style-type: none"> • የጥላ ትርጉም • የብርሃን ባህሪያት 		
<ul style="list-style-type: none"> • የሙቀት መረጃ እንዴት መለካት እና መመዝገብ እንደሚቻል ክህሎት ያዳብራሉ • በአየር ሁኔታ መተግበሪያዎች የአየር ሁኔታ መረጃ በመመዝገብ ይተረጎማሉ 	<p>ምዕራፍ ሶስት ተፈጥሮአዊ አካባቢያችን</p> <p>(35 ክ/ጊዜያት)</p> <p>1.3.1. የክልላችን የአየር ንብረት</p> <ul style="list-style-type: none"> • የአየር ሁኔታና የአየር ንብረት ልዩነት 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን ስለ አየር ሁኔታ እና አየር ንብረት የሚያውቁትን እንዲናገሩ በመጠየቅ • ተማሪዎችን የአየር ሁኔታ መረጃ እንዲመዘገቡ እና እንዲተረጎሙ በመፍቀድ • ተማሪዎችን የክልሉ አጠቃላይ የአየር ሁኔታ እንዲገልጹ በመጠየቅ • ተማሪዎችን የዝናብ 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ለጥያቄዎች የሚሰጡትን መልሶች መመልከት • በአየር ሁኔታ እና አየር ንብረት መካከል ያለው ልዩነት የተሻሉ የመግለጽ ልምዶች

<ul style="list-style-type: none"> • በክልሉ ውስጥ ያለውን የሙቀት መጠን ልዩነት ይገመግማሉ • በክልሉ የዝናብ ስርጭት በቦታ እና በጊዜ ያወዳድራሉ • የክልሉ ዋና ዋና የአየር ንብረት መቆጣጠሪያዎችን ይለያሉ • በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ተፈጥሮአዊ ሀብቶች ማዕድናት እና የዱር እንስሳት ይለያሉ • ታዳሽ እና ታዳሽ ያልሆኑ ሀብቶችን ይመድባሉ • በክልሉ ውስጥ የተፈጥሮ ሀብቶች 	<ul style="list-style-type: none"> • የአየር ንብረት አካላት • የአየር ንብረትን መቆጣጠር • በክልሉ ውስጥ የሚገኙ ተፈጥሮአዊ ሀብቶች • ታዳሽ እና ታዳሽ ያልሆኑ ሀብቶች • ተፈጥሮአዊ ሀብቶች ጥቅምና አስፈላጊነት • የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት ምክንያቶች እናውጤቶች • ሀገር በቀል እና የተለመደ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች 	<p>ካርታዎችን በመጠቀም የክልሉ እርጥበታማ እና ደረቃማ የአየር ጸባይ በማሳየት</p> <ul style="list-style-type: none"> • ለተማሪዎች የሙቀት ካርታዎች በመጠቀም በክልሉ ውስጥ ያለው የሙቀት ልዩነት በማሳየት • ተማሪዎች የክልሉን ዋና ዋና የአየር ንብረት ቁጥጥር እንዲናገሩ በማድረግ • በክፍል ውስጥ አጠቃላይ የተማሪዎችን አቀራረብ በማመቻቸት • ተማሪዎች የክልላቸው የአየር ሁኔታ እንዲያደንቁ በመጠየቅና የቤት ሥራ በመስጠት • ተማሪዎች በቡድን ሆነው እንዲወያዩ እና በክልላቸው ውስጥ ያሉት ማዕድናት እና የዱር አራዊት ጨምሮ የተፈጥሮ ሀብቶች እንዲናገሩ 	<p>መጠቀም</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተግባራትን ለምሳሌ የዝናብ ካርታ የሙቀት መጠን የማንበብ ችሎታ ለተማሪዎች ሰጥቶ መከታተል • በመመዝገብ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት • የተማሪዎችን ሪፖርቶች በመፈተሽ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት • ተከታታይ የሆነ ምዘና ማድረግ • በውይይት ውስጥ ዉስብስብ ርዕሶች የወይይቱን
--	--	---	--

<p>ጥቅም እና ዋጋ ይገልጻሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልሉ ዋና ዋና የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት ምክንያቶች እና ውጤቶችን ይገልጻሉ • በክልላቸው ውስጥ ሀገር በቀል እና የተለመደ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ዘዴዎች ይገልጻሉ • የተፈጥሮን ሀብት አጠባበቅ አስፈላጊነትን ዋጋ ይሰጣሉ • ተማሪዎች በዞናቸው እና በክልላቸው ውስጥ ያሉት ጥሩ እና መጥፎ የቆሻሻ ማስወገጃ ተግባሮች/ 	<ul style="list-style-type: none"> • የተፈጥሮ ሀብት መጠበቅ አስፈላጊነት • በክልሉ እና ዞኖች ጥሩ እና መጥፎ የቆሻሻ ማስወገጃ ተግባሮች/ልማዶች 	<p>በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን ታዳሽ እና ታዳሽ ያልሆኑ ሀብቶች ምን ማለት እንደሆነ እንዲናገሩ በመጠየቅ • ተማሪዎችን በቡድን በመመደብ ታዳሽ እና ታዳሽ ያልሆኑ የተፈጥሮ ሀብቶችን እንዲናገሩ በመምራትና በመጠየቅ • ተማሪዎች በቡድን በመወያየት በክልላቸው ውስጥ ያሉትን እያንዳንዱ የተፈጥሮ ሀብት ማለትም ማዕድናት እና የዱር አራዊቶች ያላቸውን ጥቅምና አስፈላጊነት እንዲናገሩ በማድረግ • ተማሪዎችን በቡድን በመወያየት በክልላቸው ውስጥ የተፈጥሮ ሀብት መጎዳት ዋና ዋና መንስኤዎች እና ውጤቶች እንዲናገሩ በማድረግ 	<p>ዉጤት ግልፅ ማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ውይይት ከመጀመሩ በፊት የወሳኝ ጥያቄዎችን ዝርዝር በሰሌዳ ፅፎ ማንበብ • ክፍል ወስጥ በመንቀሳቀስ ተማሪዎች በመቃኘት የሁሉም ተሳትፎ መኖሩን ማረጋገጥ • ተማሪዎች በእጃቸው ያለው ርእስ ላይ እንድያተኩሩ ማድረግ
--	---	---	---

<p>ልማዶች ይገልጻሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልሉ እና በዞኖች ውስጥ ተገቢ ያልሆነ ቆሻሻ የማስወገድ ልምዶች ጥቅም እና ተጽዕኖዎችን ይገልጻሉ • የቆሻሻን በተገቢው መንገድ ማስወገድ ይተገብራሉ 		<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች በክልላቸው ውስጥ ሀገር በቀል እና የተለመደ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ እና የአጠባበቅ ዘዴዎች ለመመርመር የቤት ሥራ በመሰጠት • ታላላቅ ሰዎች በክልላቸው ውስጥ ለሚገኙ ሀገር በቀል እና የተለመደ የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ እና የአጠባበቅ እርምጃዎች ለተማሪዎች እንዲናገሩ በመጋበዝ • ተማሪዎች በቡድን በመወያየት በክልላቸው ያለው የተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ እና የጥበቃ ጥቅሞች እንዲያቀርቡ በማድረግ • ተማሪዎች አካባቢያቸውን በመጎብኘት እና በዞናቸው ውስጥ ያሉት ጥሩ እና መጥፎ የቆሻሻ ማስወገጃ ተግባሮች/ልማዶች 	<ul style="list-style-type: none"> • በተማሪዎች መካከል የእርስ በእርስ መግባባት ለምሳሌ አንዱ ሌላውን በቀጥታ ምላሽ እንዲሰጥ ጥያቄ እንዲጠይቅ ማመቻቸት • በክፍለ ጊዜ በውስን ተማሪዎች ብቻ ሳይሆን በተቻለ መንገድ ሁሉም የራሳቸው አስተዋፅኦ እንዲኖራቸው ማድረግ • በውይይት ጊዜ ተማሪዎች
---	--	---	---

		እንዲናገሩ በመጠየቅ	ነገሮችን በጥልቀት እና ከተለያዩ እይታዎች እንዲወያዩ ወስን ጥያቄዎን ማዘጋጀት <ul style="list-style-type: none"> • ዋና ዋና ሀሳቦችን በመጠቀም እና በማብራራት አጠቃሎ መጻፍ
<ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ ያሉትን የተለያዩ ባህሎች ይገልጻሉ • በክልላቸው ውስጥ የሚነገሩትን ቋንቋዎች ይገልጻሉ • በክልላቸው ውስጥ 	ምዕራፍ አራት ማህበራዊ አካባቢያችን <i>(42 ክ/ጊዜያት)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን በክልላቸው ውስጥ ያሉትን የተለያዩ ባህላዊ ልምዶች በዩ ት ዩብ (you tube) እና በጎግል (google) ላይ እንዲያስሱ በመፍቀድ • ተማሪዎች በክልላቸው ውስጥ 	<ul style="list-style-type: none"> • ውስብስብ ርዕስ ውይይት እና ከውይይቱ የሚጠበቀውን ሀሳብ ግልፅ ማድረግ • ከውይይት በፊት

<p>ለተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ አስፈላጊ ባህላዊ ልምዶችን ይለያሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ የባህል ብዝሃነትን ዋጋ ይሰጣሉ • በክልላቸው ውስጥ ያሉ ዋና ዋና የየምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎችን ይገልጻሉ • በክልላቸው ውስጥ በተፈጥሮ እንቅስቃሴዎች ላይ የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተፅዕኖዎችን ይለያሉ • በክልላቸው ውስጥ የተፈጥሮ ሀብትን 	<ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ የተለያዩ ባህሎች (አለባበስ ፣ አመጋገብ ፣ የግጭት አፈታት ወዘተ) • በክልሉ ውስጥ የሚነገሩ ቋንቋዎች • በክልላቸው ውስጥ ለተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ እና እንክብካቤ አስፈላጊ ባህላዊ ልምዶች • በክልላቸው ውስጥ ዋና ዋና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች • በክልላቸው በተፈጥሮ ሀብት ላይ የተለያዩ 	<p>ባሉት የተለያዩ ባህላዊ ልምዶች ላይ በዩ ት ዩብ እና በነግልላይ በመመስረት በቡድን እንዲወያዩ እና በክልላቸው ውስጥ ለተፈጥሮ ሀብቶች ጥበቃ እና አጠቃቀም አስፈላጊ ባህላዊ ልምዶችን እንድለዩ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ የአየር ንብረት ተፅዕኖዎችን ለመመርመር የቤት ሥራ እንዲወስዱ እና ተማርዎች እንዲያነቡ በማድረግ • ተማሪዎችን በቡድን በመምራት በክልላቸው ውስጥ ያሉትን ዋናዎና የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች በመወያየት እና በተፈጥሮ ሀብቶች ላይ አሉታዊ ተፅዕኖዎችን ለመላው ተማሪዎች እንዲያነቡ በማድረግ • ተማሪዎችን ለመመርመር የቤት ሥራ እንዲወስዱ እና በክልላቸው ለገበያ የሚቀርቡ 	<p>የሚመሩት ያቁዎችን በሰሌዳ ላይ ፅፈው ማንበብ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የዓይን ግንኙነት ማድረግ፣ በክፍሉ ዙሪያ መንቀሳቀስ የሁሉም ተሳትፎ የቡድን አባላት እያንዳንዳቸው እንደሚሳተፉ ማረጋገጥ • ተማሪዎችን በርዕሱ ላይ እንዲያተኩሩ ማድረግ • ወይይቱን በማመቻቸት እርስ በእርስ መጠየቅና መመለስን በመከታተል
---	---	--	--

<p>እና ምርቶቻቸውን እንዲሁም የግብይት ልምዶችን ይገልጻሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ ያሉ የተፈጥሮ ሀብት ምርቶችን ግብይት ይለያሉ • በክልላቸው ውስጥ የመጓጓዣ ዘዴን ይገልጻሉ • በወረዳቸው፣ በዞናቸው እና ክልላቸው ውስጥ የታወቁትን ቅርሶች ይሰይማሉ 	<p>የምጣኔ ሃብት እንቅስቃሴዎች አሉታዊ ተፅዕኖዎች</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ለገበያ የሚቀርብ የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸው • የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸውን የማሻሻል ልምዶች • በክልላቸው የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸው የግብይት ልምዶች • በክልላቸው ውስጥ ለሰው እና ለሽቀጦች የተለያዩ የመጓጓዣ ዘዴ • በወረዳቸው ፣ በዞናቸው እና 	<p>የተፈጥሮ ሀብት እና ምርቶቻቸውን ተማሪዎች እንዲያነቡ በማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች በቡድን ተወያይተው በክልላቸው ውስጥ የተፈጥሮ ሀብትን እና የምርቶቻቸውን የግብይት ልምዶችን በፓር ፖይንት(power point) እንድያቀርቡ በማድረግ • በቡድን ውስጥ ያሉ ተማሪዎች ተወያይተው በክልላቸው ውስጥ ያሉ የመጓጓዣ ዘዴዎችን እንድያቀርቡ በማድረግ • በወረዳቸው፣ በዞናቸው እና በክልላቸው ውስጥ ስለ ቅርሶቹ ተንቀሳቃሽ ምስሎችን እና ሥዕሎችን እንድያስሱ በማድረግ 	<p>አንዱ የሌላውን ሀሳብ እንዳያቋርጥና የእይታ ሀሳቦች ላይ ምክንያታዊ መሆናቸውን ማረጋገጥ</p> <ul style="list-style-type: none"> • አብዛኛው ተማሪ በተሰጠው አትክስተዋጾ ማበርከቱን እና ውስን ተማርዎች ብቻ ክፍሉን እንዳይቆጣጠሩ በንቃት መከታተል • የተወሰኑ ጥያቄዎችን በየወይይቱ በማዘጋጀት ተማሪዎች
---	---	--	--

	<p>በክልላቸው የታወቁ ቅርሶች</p>		<p>ጉዳዮችን በጥልቀትና ከተለያዩ አመለካከቶች አንጻር እንድያስሱ ማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ወሳኝ የክለሳ ነጥቦችንና ሃሳቦችን ግልጽ ማድረግና በሰሌዳ ላይ መጻፍ • ለተማሪዎች የቤት ስራ ገንቢ ግብረ መልስ መስጠት • ተማሪዎች ወደ አንድ ሃሳብ ብቻ እንድመጡ ሳይሆን የተለያዩ የአስተሳሰብ
--	-----------------------------	--	--

			<p>መንገድ እንዳላቸዉ ማወቅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ተማርዎችን በጥንቃቄ ማደመጥ፤ ማስታወሻ መያዝና ሀሳባቸዉን በጥንቃቄ እና በቁምነገር፤ መመዝገብ • ለሁሉም ጥያቄዎች እና አስተያየቶች አክብሮት ማሳየትና ለአስተዋጾ ማመስገን • ተማሪዎች ክርክሮችን
--	--	--	--

			<p>እንዲያብራሩ መርዳት ነጥቦቻቸውን በመጠየቅ ለክርክሮች ማስረጃ እንድሰጡ እና ክርክሩ ላልገባቸው ሌሎች ተማሪዎች እንድመልሱ ማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • እያንዳንዱ ውይይት እንዴት እና በምን አቀራረብ እንደሄደ አጭር ማስታወሻ መጠሰድ እና እነዚህን እንደ ገና በ ማደራጀት ለሚቀጥለው
--	--	--	--

			<p>ውይይት እና አቀራረብ መሰረት ማድረግ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ተማሪዎች ግምት ውስጥ ማስገባት • ተማሪዎች ዋና ዋና ሀሳቦችን ከታላላቆቻቸው እንድትመዘገቡ ማድረግ
<ul style="list-style-type: none"> • በኤች አይ ቪ ስርጭት መረጃና ተጽዕኖዎቹ ላይ የመረጃ ተከናሎጂ በመጠቀም ይወያያሉ • አደገኛ የሆኑ 	<p>ምዕራፍ አምስት ዘርፈ-በዙ/ ቁልፍጉዳዮች (35 ክ/ጊዜያት) 5.1 ኤች አይ ቪ/ኤድስ በኢትዮጵያ 5.2. አደጋና</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የኢትዮጵያን የኤች አይ ቪ/ኤድስ መረጃ እንዲፈልጉ እና በክፍል ውስጥ እንዲወያዩ ተማሪዎችን በመጠየቅ • በአነስተኛ ቡድን በቤት እና በመንደራቸው ውስጥ የሚገኙትን አደገኛ ኬሚካሎች እንዲለዩ በማድረግ 	<ul style="list-style-type: none"> • የተማሪዎችን ነጻ-በራቅ መመልከት • የመረጃ ትንተና እና መደምደሚያ መንገድን መገምገም • የተማሪዎችን የጥያቄዎች

<p>ኬሚካሎችና ዕቃዎችን ይለያሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የእሳት አደጋ ተጽዕኖዎችን ያብራራሉ • የጎርፍ መንስኤዎችን ይዘረዝራሉ • የድርቅና የረሃብ ጽንሰ ሀሳቡን ይለያሉ • በክልላቸው ውስጥ ያለውን የድርቅ መንስኤዎች እና ውጤቶች ይገልጻሉ • በክልላቸው ውስጥ ያለውን የዝናብ ካርታ እና ለድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች ግንኙነት ተመልክተው ያብራራሉ • በክልላቸው ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ 	<p>ተጋላጭ ነት (ኬሚካሎች፣ እሳት እና ጎርፍ)</p> <p>5.3 በአካባቢዎችን የሚገኙ የአደንዛዥ እጾች</p> <p>5.4 ድርቅ እና ረሃብ</p> <ul style="list-style-type: none"> • የድርቅ እና ረሃብ ትርጉም • በክልላችን የድርቅ መንስኤዎች እና ውጤቶች • በክልሉ ድርቅ ተጋላጭ አካባቢዎች • የድርቅ መቋቋም ዘዴ ዓይነቶች 	<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎች ስለ ድርቅ እና ረሃብ የሚያውቁትን እንዲናገሩ በመጠየቅ • ተማሪዎች በጥንድ/በቡድን/ የድርቅ ምክንያት እና ውጤት ላይ እንዲወያዩ በመፍቀድ • ተማሪዎች በዝናብ ካርታ ክልል ላይ እነዚያ አካባቢዎች ለድርቅ ተጋላጭ የሆኑ የክልል አካባቢዎች ለምን ተጋላጭ እንደሆኑ አስተውሎ በመግለጽ • ተማሪዎችን ከኢትዮጵያ የፖለቲካ ካርታ በአንፃራዊ ሁኔታ ለድርቅ ተጋላጭ የሆኑትን የክልሉ አካባቢዎች እንድያሳዩ በመጠየቅ • የሥራውን አቀራረብ ለጠቅላላው ክፍል በማመቻቸት • በክልላቸው ውስጥ ለድርቅ ተጋላጭ የሆኑ ቦታዎችን እንድዲሰሉ ለተማሪዎች የቤትሥራ በመስጠት 	<p>መልሶች መገምገም</p> <ul style="list-style-type: none"> • የተማሪዎችን ውይይት መከታተል • ተማሪዎችን በሚያቀርቡበት ጊዜ መገምገም • ተማሪዎችን በሚያቀርቡበት ጊዜ አቀራረባቸውን እና አቅማቸውን መመዝገብ • ለሚያቀርቡት ይዘት ገንቢ ግብረ መልስ እንደ የአቅማቸው መስጠት
--	---	--	--

<p>የሆኑ ቦታዎችን ያካልላሉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • በክልላቸው ውስጥ ያሉትን ድርቅ የመቋቋም ያዘዴዎች ይዘረዝራሉ 		<ul style="list-style-type: none"> • ተማሪዎችን በክልላቸው ውስጥ የድርቅ መቋቋም ያዘዴዎችን እንዲመለከቱ እና እንዲመዘግቡ በመጋበዝ 	<ul style="list-style-type: none"> • ተግባራትን ሰጥቶ መከታተል ለምሳሌ የስዕል ካርታ በመሳል፣ በክልላቸው ለድርቅ ተጋላጭ የሆኑ አካባቢዎችን ማሳየት
---	--	---	--